

Æfintýra
sögur

1886.

HARVARD COLLEGE LIBRARY
VE RI
TAS
ICELANDIC COLLECTION
FORMED BY KRISTJÁN KRISTJÁNSSON
Given in Memory of
WILLIAM HENRY SCHOFIELD
Professor of Comparative Literature 1906-1920
by his Wife
MARY LYON CHENEY SCHOFIELD
6th April 1931

Kosta 25 aura.

ÆVINTÝRA-SÖGUR.

Búið hefir til prentunar

Valdimar Ásmundarson.

Ingvars saga víðförla

og

Erex saga.

Reykjavík.

Kostnaðarmaður: Sigurður Kristjánsson.

1886.

Ingvars saga víðförla.

Ingvars saga víðförla.

Eirekr hét konungr er réð fyrir Svíþjóðu. Hann var kallaðr Eirekr hinn sigrsæli; hann átti Sigríði hina stórráðu, ok skildi við hana sakir óhœginda skapsmuna hennar, því at hun var kvenna stríðlyndust um alt þat er við bar; hann gaf henni Gautland; þeira son var Óláfr svenski. Í þann tíma réð Hákon jarl fyrir Noregi, ok átti margt barna, enn frá einni hans dóttur munu vér nokkut segja, þeiri er Auðr hét. Eirekr konungr átti ok dóttur, er eigi er nefnd; hennar bað sá höfðingi af Svíþjóð, er Áki hét, enn konungi sýndist varboðit at gifta ótígnum manni dóttur sína; litlu síðar bað hennar einn fylkiskonungr austan úr Garðaríki, ok sýndist konungi at gifta honum meyna, ok fór hun með honum austr í Garðaríki. Nokkuru síðar kom Áki þar á óvart ok drap konunginn, enn hafði í burt með sér konungs dóttur ok heim í Svíþjóð, ok gerir brúðkaup til hennar; at þessu ráði bundust átta höfðingjar með Áka, ok sitja þar um hríð undir reiði konungs, því at konungr vildi ekki berjast við þá eðr gera svó mikit mannspell innanlands á sínum mönnum. Þau Áki áttu son er Eymundr hét.

Eftir þetta býðr Áki konungi sættir fyrir þetta bráðræði; konungr tók því vel, ok nú er svó var komit, biðr Eirekr konungr Auðar, dóttur Hákonar jarls úr Noregi; var þeim málum vel svarat ok lét jarl sér þó þykkja betra, ef hann léti eigi nauðmág sinn sitja jafnhátt sér í Svíþjóð. Nú var konunni heitit ok ákveðin brullaupsstefna, ok nú fara orð af nýju í millum þeira Áka ok konungs, ok býðr Áki konungi sjálfdœmi fyrir utan sektir ok sættast at því. Konungr býst nú við brúðkaupi sínu ok býðr til höfðingjum innanlands, ok nefnir fyrstan til Áka mág sinn ok þá átta höfðingja, er honum fylgdu.

II. At ánefndum degi kom Hákon jarl af Noregi til Svíþjóðar ok verðr þar mikit fjölmenni at Uppsölum, því at þar vóru allir hinir beztu menn úr Svíþjóð. Þar vóru margir skálar ok stórir fyrir því at þar vóru margir höfðingjar fjölmennir saman komnir, þó at Áki væri fjölmennastr, þegar leið Eirek konung ok Hákon jarl; því var Áka sá skáli búinn, er mestr var annarr; ekki var dóttir konungs þar né son þeirra, því at ótrúlegt þótti vera boð konungs. Nú sitja menn að boði um hríð með mikilli gleði ok kæti; öndverða veizluna hafði Áki mikil varðhöld á sér, enn því minni sem meir leið á brullaupit, þar til at ein nótt var eftir veizlunnar, þá kemr Eirekr konungr at þeim óvörum ok drap þá átta höfðingja, er at mótgangi höfðu verit við konung ok einn veg Áka. Eftir þetta sleit veizluna; fór Hákon jarl til Noregs, ok hverr til sinna heimkynna. Þessi ráð kenna sumir menn Hákoni jarli, enn sumir segja, að hann væri sjálfr at drápi þeira. Nú kastar konungr sinni eigu á allar jarðir ok lausafé þat, er þeir átta höfðingjar höfðu átt.

Hann hafði heim til sín Eymund ok móður hans. Eymundr vex upp með konungi í góðri virðingu, þar til at Eirekr konungr andaðist; síðan tók Óláfr ríkit ok helt hinni sömu virðingu við Eymund, sem faðir hans hafði gert; enn er Eymundr var roskinn, þá mintist hann harma sinna, því at hann sá hvern dag sínar eigur fyrir augum sér, ok þóttist sviftr allri sœmd, því at konungr tók alla skatta af eignum hans. Óláfr konungr átti dóttur, er Ingigerðr hét; þau Eymundr unnust mikit fyrir frændsemis sakir, því at hun var vel at sér um alla hluti; Eymundr var mikill maðr vexti ok rammr at afli ok hinn bezti riddari. Eymundr hugsar nú sitt mál, ok þótti seinleg leiðrétting sinna harma, ok þótti betra at bíða bráðan dauða enn lifa við skemd; verðr nú þat hans ráð, at þá er hann varð varr við at tólf menn af hirð konungs höfðu farit eftir skatti í þau heruð ok ríki, er faðir hans hafði átt, þá ferr hann með tólf menn á þann skóg, er leið þeira lá konungs manna, ok börðust þeir þar ok varð þat harðr bardagi með þeim. Þenna dag hinn sama fór Ingigerðr eftir þeim skógi ok fann þá alla líflátna nema Eymund, ok var hann þó mjök sárr; síðan lét hun leggja hann í vagn sinn ok ók honum með sér ok lét grœða hann á laun. Enn þá er Óláfr konungr frá þessi tíðindi, kvaddi hann þings ok gerði Eymund sekan ok útlægan úr öllu sínu ríki; ok er Eymundr var heill orðinn, þá fekk Ingigerðr honum skip á laun ok leggst hann í hernað ok verðr gott til fjár ok manna.

III. Nokkurum vetrum síðar bað sá konungr Ingigerðar, er Jarizleifr hét ok réð fyrir Garðaríki; hun var honum gefin ok fór hun austr með honum.

Enn er Eymundr spurði þau tíðfndi, þá ferr hann austr þangat, ok tekr Jarizleifr konungr vel við honum ok þau Ingigerðr, því at þá var ófriðr mikill í Garðaríki; því at Burizleifr bróðir Jarizleifs konungs gekk á ríkit. Við hann átti Eymundr fimm bardaga, enn í hinum síðasta var Burizleifr handtekinn ok blindaðr ok fœrðr konungi; þar fekk hann of fjár í gulli ok silfri ok margs konar gersimum ok góðum gripum. Þá sendi Ingigerðr mann á fund Óláfs konungs föður síns, ok beiddi at hann gæfi upp jarðir þær, sem Eymundr átti, ok væri þeir sáttir, heldr enn hann ætti hers vón at honum, ok mátti svó kalla at þat lof fengist. Á því meli var Eymundr í Hólmgarði ok háði oft bardaga ok hefir sigr í öllum, ok vann aftr mikit skattland undir konunginn. Þá fýsti Eymund að vitja eigna sinna ok hefir mikit lið ok vel búit, því at hvórki skorti til fé né vópn. Nú fór Eymundr úr Garðaríki með mikilli sœmd ok virðingu af allri alþýðu ok kemr nú til Svíþjóðar ok sezt að ríki sínu ok eignum ok brátt aflar hann sér kvónfangs ok fær ríks manns dóttur, ok gat hann við henni einn son, er Ingvarr hét. Þetta frá Óláfr Svíakonungr, at Eymundr var við land kominn með miklu liði ok nógum fjárhlut ok hafði sent í þau ríki, er átt hafði faðir hans ok þeir átta höfðingjar, ok þótti honum mikils um vert enn treystist þó eigi at at gera, því at hvern dag heyrir hann mörg stórræði frá Eymundi sögð, ok sitja nú hvórir um kyrt, því at hvórgi vill til hneigja við annan. Eymundr sitr nú í ríki sínu, skipar því ok stýrir sem konungar eru vanir, ok æxlar ríki sitt, því at hann gerðist fjölmennr; hann lét reisa sér höll mikla ok búa veglega, ok heldr þar borð hvern dag með miklu fjölmenni, því at hann hafði

marga riddara ok nógan skipaher; sitr hann nú um kyrt. Vex Ingvarr nú upp heima með föður sínum, þar til at hann var níu vetra gamall, þá bað Ingvarr föður sinn að fara á fund konungs ok annarra höfðingja í Svíþjóð; hann leyfði honum at fara ok bjó ferð hans með sœmd. Ingvarr tók hjálm föður síns, er hann átti beztan; hann var gullroðinn ok settr gimsteinum, ok sverð gullbúit, ok margar hafði hann aðrar gersimar. Fór Ingvarr nú með fimtánda mann frá feðr sínum, ok vóru allir þeira hestar brynjaðir ok svó þeir sjálfir, ok skjaldaðir, ok höfðu gylta hjálma ok öll vópn gulli búin ok silfri, ok við svó búit lið ferr hann austan eftir Svíþjóð; spyrst nú víða til ferðar hans ok sœkja herforingjar víða í mót honum ok bjóða honum til veizlu; hann þektist þat, ok gefa þeir honum góðar gjafir, enn hann þeim. Nú ferr Ingvars frægð víða um Svíþjóð ok kemr til eyrna Óláfi konungi. Hann átti son þann, er Önundr hét, ok var hit vænsta mannsefni ok eigi fjarri jafnaldri Ingvars; hann bað föður sinn at fara á mót Ingvari frænda sínum ok fagna honum með sœmd, ok þá hann þat er hann bað ok fór í mót Ingvari með mikilli sœmd ok varð þar fagnafundr mikill. Síðan fara þeir til konungs fundar, ok gekk hann í mót þeim ok fagnaði þeim vel ok Ingvari ok leiðir hann í höll sína ok setti hann hit næsta sér ok bað hann lengi með sér vera velkominn ok alt hans föruneyti. Hann kvezt þar mundu dveljast um hríð. Síðan berr hann fram þá gripi, er fyrr var getit: hjálminn ok sverðit, ok mælti svó: »Þessar gjafir sendir faðir minn þér til styrks friðar ok fastrar vináttu«. Konungr tók þakksamlega við gripunum, enn kvað Eymund eigi sér sent hafa. Þar var Ingvarr þann vetr allan, ok var bezt virðr allra

manna af konungi. At vori bjóst Ingvarr til heimferðar ok Önundr með honum; þá gaf konungr Ingvari góðan hest ok söðul gyltan ok skip fagrt. Nú ferr Ingvarr ok Önundr á burt með góðu yfirlæti af Óláfi konungi, ok fara nú til Eymundar; ok er þeir koma á bœ Eymundar, þá var honum sagt, hverir komnir vóru; enn hann lét eigi sem hann heyrði. Nú koma þeir at höllinni, ok vildi Önundr af baki stíga, enn Ingvarr bað þá ríða í höllina; þeir gera nú svó, at þeir ríða alt innar fyrir hásæti Eymundar. Hann heilsar þeim vel ok spyrr tíðinda eðr hví þeir dirfist at fara með svó miklum styr, at ríða í höll hans. Þá svarar Ingvarr: »Þá ek kom til Óláfs konungs, gekk hann í móti mér með alla hirð sína ok fagnaði mér vel ok virðulega, enn þú vilt núønga sœmd gera hans syni, er hann sœkir þik heim; nú vittu, at fyrir þetta reið ek í höll þína«. Þá spratt Eymundr upp ok tók Önund í fang sér af hestinum ok kysti hann ok setti niðr hjá sér, ok kvað alla skyldu honum þjóna innan hallar. Síðan fœrði Ingvarr gjafirnar föður sínum, þær er hann sagði, at Óláfr konungr hefði sent honum til fasts friðar: er þat hestr ok söðull ok skip. Þá sagði Eymundr at Óláfr konungr hafði eigi honum sent, enn þó lofaði hann mjök at hann hafði svó virðulegar gjafir fengit Ingvari. Var Önundr þar þann vetr; enn at vóri bjóst hann heim at fara ok Ingvarr með honum; þá gaf Eymundr Önundi hauk þann, at gullslitr var á fjöðrum, ok fara þeir burt við svó búit, ok koma á fund Óláfs konungs ok fagnar hann þeim vel ok verðr feginn þeira aftrkvómu; þá fœrði Önundr honum haukinn ok kvað Eymund hafa hann sendan honum; þá roðnaði konungr ok kvað Eymund hafa mátt nefna sik, þá hann

gaf haukinn, »enn þó kann vera, at hann hafi þat hugat«. Nokkuru síðar kallar hann til sín Önund ok Ingvar ok mælti: »Nú skulu þit fara aftr ok fœra Eymundi þat er ek gef honum, enn þat er merki, því at ek hefi eigi svó aðrar dýrlegar gjafir at gefa honum sem þessi er; þat fylgir því, at sá mun jafnan sigr hafa, er þat er fyrir borit, ok skal þetta vera sáttarmerki vór á milli«. Nú fara þeir aftr ok fœrðu Eymundi merkit með vingjarnlegum orðum konungs. Eymundr tók þakksamlega við gjöf konungsins ok kvað þá skjótt skyldu aftr fara ok bjóða Óláfi konungi til sín ok mæla svó: »Eymundr þjón þinn býðr þér til veizlu með góðvilja ok kann þökk at þú farir«. Þeir fóru ok fundu Óláf konung ok sögðu honum boð Eymundar; þá varð Óláfr konungr harðla feginn ok fór með miklu fjölmenni. Eymundr tók vel við honum ok með mikilli sœmd ok mæltu þeir til fastrar vináttu með sér ok heldu vel. Síðan fór konungr heim með góðum gjöfum, ok var Ingvarr jafnan með konungi, því at hann unni honum eigi minna enn sínum syni. Ingvarr var mikill maðr vexti, vænn ok sterkr ok bjartlitaðr, vitr ok málsnjallr, mildr ok stórgjöfull við sína vini, enn grimmr við sína óvini, kurteis ok hinn harðlegsti í öllu viðbragði, svó sem vitrir menn hafa honum til jafnat um atgervi við Styrbjörn frænda sinn eðr Óláf konung Tryggvason, sem frægastr maðr hefir verit ok mun vera á Norðrlöndum um aldr ok ævi bæði fyrir guði ok mönnum.

IV. Þá er þeir frændr vóru frumvaxta, Önundr ok Ingvarr, var sú þjóð í missætti við Óláf konung, er Seimgaler heita ok höfðu ekki skatt goldit um hríð. Þá sendi Óláfr konungr Önund ok Ingvar

með þrimr skipum at heimta skatt; koma þeir við land ok stefna þing við landsmenn ok heimtu þeir skatt af konungi þeira; sýndi Ingvarr þar mikla atgervi í sinni málsnild, svó at konungi ok mörgum öðrum sýndist ekki annat ráð enn gjalda skattinn sem til var kallat, fyrir utan þrjá höfðingja þá, er eigi vildu fylgja konungs ráði ok bönnuðu at gjalda skattinn ok drógu lið saman. Enn er konungrinn heyrði þeira tiltekjur, bað hann þá Önund ok Ingvar berjast við þá ok fekk þeim lið. Þeir börðust ok varð þar mikit mannfall áðr þeir flýðu höfðingjarnir; í þeim flótta var sá tekinn, er mest hafði í móti staðit at skattinn skyldi gjalda ok festu þeir hann upp, enn tveir kvómust undan. Þeir tóku þar miklar eigur at herfangi ok heimtu út skatta alla, ok fara við svó búit aftr til fundar við Óláf konung ok fœrðu honum mikinn fjárhlut í gulli ok silfri ok góðum gripum, ok hafði mikit aukizt virðing Ingvars í þessi ferð, svó at konungr setti hann yfir aðra höfðingja í Svíþjóð. Ingvarr tók sér frillu ok gat við henni son þann, er Sveinn hét. Með þessi virðingu var Ingvarr með Óláfi konungi þar til at hann var tvítugr; þá ógladdist hann svó, at hann kvað aldri orð frá munni; á því þótti konungi mikit mein ok spyrr hvat veldr. Ingvarr svarar: »Ef þér þykkir mein at ógleði minni ok þú vilt mér svó vel sem þú lætr, þá gef mér konungsnafn með tígn«. Konungr svarar: »Hverja hluti aðra sem þú beiðir í tígn eðr fjárhlutum mun ek gera, enn þetta má ek eigi, því at ek er eigi vitrari vórum frændum ok eigi kann ek betr enn vórir fyrri frændr«. Þessi hlutr varð þeim til sundrþykkis, því at Ingvarr bað jafnan konungsnafns ok fekk eigi.

V. Þá bjóst Ingvarr úr landi, at leita sér útlends ríkis, ok valdi sér lið úr landi ok þrjá tigi skipa öll alskiput. Þetta frá nú Óláfr konungr, at Ingvarr var ferðar búinn ok sendi menn á fund Ingvars ok bað hann dveljast ok þiggja konungs nafn. Ingvarr kvazt þat mundu þegit hafa, ef þess hefði kostr verit, enn kvezt nú búinn at sigla þegar byr gefr. Litlu síðar sigldi Ingvarr úr Svíþjóð með þrjá tigi skipa ok lögðu eigi fyrr seglin enn þeir kvómu í Garðaríki, ok tók Jarizleifr konungr við honum með mikilli sœmd. Þar var Ingvarr þrjá vetr ok nam þar margar tungur at tala. Hann heyrði umrœðu á því, at þrjár ár fellu austan um Garðaríki, ok var sú mest sem í miðit var; þá fór Ingvarr víða um Austrríki ok frétti, ef nokkur maðr vissi, hvaðan sú á felli, enn engi kunni þat at segja. Þá bjó Ingvarr ferð sína úr Garðaríki, ok ætlaði at reyna ok kanna lengd ár þessarar; hann lét byskup vígja sér boljárn ok tinnu. Fjórir menn eru nefndir með Ingvari til ferðar: Hjálmvígi ok Sóti, Ketill, er kallaðr var Garða-Ketill, hann var íslenzkr, ok Valdimarr. Eftir þat heldu þeir í ána með þrjá tigi skipa, ok snýr Ingvarr stöfnum í austr ok lagði ríkt við at engi skyldi á land ganga utan hans leyfi; enn ef nokkur fœri, þá skyldi sá láta hönd eðr fót; maðr skyldi vaka um nótt á hverju skipi. Þá er þeir höfðu farit nokkura hríð eftir ánni, er frá því sagt, at Ketill átti vörð at halda eina nótt, ok þótti honum langt þá er alþýðan svaf, ok forvitnaði hann á land at ganga at sjást um ok varð gengit lengra enn hann ætlaði; hann nam staðar ok hlýddist um; hann sá fram fyrir sik hús eitt hátt ok gekk þangat til ok inn í húsit, ok þar sá hann silfrketil yfir eldi ok þótti undarlegt; hann tók ketilinn ok rann á leið

til skipa; ok er hann hafði farit um hríð, sá hann á bak sér ógurlegan risa hlaupa eftir sér. Ketill gœðir þá ferðinni, ok dró þó saman með þeim; hann setr niðr ketilinn ok tók úr hödduna, ok hleypr þá sem hann má ok sér þó aftr stundum; hann sér at risinn nemr staðar er hann kemr at kátlinum, gengr hann stundum at honum enn stundum frá, tók þó upp loksins ketilinn ok gekk til hússins, enn Garða-Ketill gekk til skipa ok braut sundr hödduna ok lagði í fatakistu sína. Enn um morguninn, er menn vöknuðu, þá sáu menn slóð liggja frá skipunum, því at dögg hafði fallit, ok sögðu Ingvari. Hann bað Ketil segja, ef hann hefði þar farit, því at hann kvað øngvan annan til, ok kvezt eigi mundu drepa hann, ef hann segði hit sanna til; hann sagði, ok bað sér líknar fyrir óhlýðni ok sýndi honum hödduna. Ingvarr bað hann eigi oftar svó gera ok sættust at því. Síðan sigldu þeir marga daga ok um mörg heruð ok þar til er þeir sáu annan sið ok lit á dýrum, ok af því skildu þeir at þeir fjarlægðust sín heruð eðr lönd. Einn aftan sáu þeir langt frá sér sem hálft tungl stœði á jörðunni; um nóttina eftir helt Valdimarr vörð; hann gengr á land til þess staðar, er þeir höfðu (þetta) séð. Hann kom at þar sem upphæð varð fyrir honum, sú er gullslitr var á ok sá hann hvat því olli, því at þar var alt þakit ormum, enn fyrir því at þeir svófu, þá rétti hann spjótskefti sitt þar til sem einn gullhringr var ok dró hann at sér; þá vaknaði einn yrmlingr ok vakti sá þegar aðra hjá sér, unz Jakúlus var vaktr; þá skundar Valdimarr til skipa ok sagði Ingvari hit sanna alt. Nú bað Ingvarr menn við búast orminum ok leggja skipunum til annarar hafnar um þvera ána, ok svó gera þeir. Síðan sjá

þeir hræðilegan dreka fljúga þangat yfir ána; margir fálust fyrir hræðslu sakir, ok er Jakulus kom yfir skip þat sem prestar tveir stýrðu, þá spjó hann svó eitri at bæði týndust skip ok menn; síðan fló hann aftr yfir þvera ána til sinna stöðva. Síðan ferr Ingvarr marga daga eftir ánni; þá hófust upp borgir ok stórar bygðir, ok þá sjá þeir ágæta borg; hun var ger af hvítum marmarasteinum. Enn er þeir nálguðust borgina, þá sá þeir mikinn fjölda kvenna ok karlmanna; þeim þótti mikils um vert fegrð þá sem þar var ok kvenna kurteisi, því at margar vóru ágætlegar sýnum; þó bar ein af öllum bæði fyrir búnaðar sakir ok fegrðar; sú hin virðulega kona teiknaði þeim Ingvari at þeir sœkti fund hennar; þá gekk Ingvarr af skipi ok á fund þeirar hinnar tígulegu konu. Hun spurði hverir þeir væri eðr hvert þeir gerðist, enn Ingvarr svarar øngu, því at hann vildi freista ef hun kunni fleiri tungur at tala, ok svó reyndist at hun kunni at tala rómversku, þýversku, dönsku ok girzku, ok margar aðrar, er gengu um Austrveg. Enn er Ingvarr skildi hana þessar tungur mæla, þá sagði hann henni nafn sitt ok spurði hana at nafni ok hverrar tígnar hun væri. »Ek heiti Silkisif«, sagði hun, »ok em ek drotning þessa lands ok ríkis«; þá bauð hun Ingvari til borgar með sér ok öllu liði hans; hann þá þat, enn borgarmenn taka skip þeira með öllum reiða ok báru upp undir borgina. Ingvarr bjó eina höll öllu liði sínu ok lukti hana vannlega, því at fult var af blótskap alt umhverfis. Ingvarr bað þá við varast alt samneyti heiðinna manna ok öllum konum bannaði hann at koma í sína höll utan drotningu. Nokkurir menn gáfu lítinn gaum at hans máli, ok lét hann þá drepa, ok síðan treystist engi at brjóta þat

er hann bauð. Þann vetr var Ingvarr þar í góðu yfirlæti, því at drotning sat hvern dag á tali við hann ok hennar spekingar, ok sagði hvórt þeira öðru mörg tíðindi. Jafnan sagði Ingvarr henni af almætti guðs ok fell henni vel í skap sú trúa. Svó unni hun mikit Ingvari, at hun bauð honum at eignast alt ríkit ok konungs nafn, ok sjálfa sik gaf hun at lyktum í hans vald, ef hann vildi þar staðfestast; enn hann kvezt fyrst vilja rannsaka lengd árinnar ok þiggja þann kost síðan. Þá er voraði, bjóst Ingvarr burt, enn bað drotningu heila sitja með sínu fólki. Ingvarr fór þar til eftir ánni at hann kemr at forsi miklum ok þröngum gljúfrum; þá vóru hávir hamrar, svó at þeir drógu upp í festum skip sín; síðan drógu þeir þau aftr á ána ok fór svó lengi at þeir urðu við ekki varir; enn er á leið sumarit, sáu þeir fjölda skipa róa í mót sér; þau vóru öll kringlótt ok umhverfis árar fyrir borðum; þeir lögðu svó í mót, at Ingvarr átti einskis kost nema bíða í stað, því at svó fóru skip þeira sem fugl flygi; enn áðr enn þeir fundust, reis einn maðr upp úr þessu liði; sá var skrýddr konungs skrúða ok mælti margar tungur. Ingvarr þagði við; þá mælti hann nokkur orð á grisku. Ingvarr skildi at hann hét Júlfr ok var úr borginni Héliopolim; ok er konungr vissi nafn Ingvars ok hvaðan hann var kominn, eðr hvert hann gerðist at fara, þá bauð hann honum með sér til sinnar borgar vetrarlangt. Ingvarr lét sér eigi hœfa at dveljast ok neitaði. Konungr skyldi hann þá til þarvistar þann vetr. Ingvarr kvað svó vera skyldu. Þá fóru þeir til með lið sitt til hafnar ok gengu á land ok til borgarinnar, ok er þeim varð aftr litit, sáu þeir at borgarmenn báru skip þeira á herðum sér upp

undir borgina þar er læsa mátti. Þar sáu þeir um öll stræti mikinn blótskap. Ingvarr bað sína menn vera bœnrœkna ok trúfasta; eina höll gaf Júlfr þeim; ok þann vetr geymdi Ingvarr svó sína menn at engi spiltist af kvenna viðskiftum eðr öðrum heiðnum dómi; enn þá er þeir fóru nauðsynja sinna, gengu þeir alvópnaðir ok læstu höllina á meðan; engi maðr skyldi þar inn koma nema konungr; hann sat hvern dag á tali við Ingvar, ok sagði hvórr þeira öðrum mörg tíðindi úr sínu landi ný eðr forn. Ingvarr spurði ef hann vissi hvaðan á sú felli, enn Júlfr kvezt þat vita með sannleik, at hun fell »úr uppsprettu þeiri, er vér köllum Lindibelti; þaðan fellr ok önnur til Rauðahafs, ok er þar mikill svelgr, sá er Gapi er kallaðr; á milli sjóvar ok árinnar er nes þat, er Siggeum heitir; áin fellr skamt áðr hun fellr af bjargi í Rauðahaf, ok köllum vér þar enda heims; enn í þessi ánni, er þú hefir farit eftir, liggja úti illgerðamenn á stórum skipum, ok hafa öll skipin hulin reyri, svó at menn hyggja þat eyjar ok hafa alls konar vópn ok skoteld, ok meir eyða þeir mönnum með eldi enn vópnum«. Enn borgarmönnum þótti konungr sinn einskis gá þess er þeir þurftu fyrir Ingvari, ok heituðust at reka hann af ríkinu enn taka sér annan konung; ok er Ingvarr heyrði þetta, bað hann konung gera vilja lýðs síns; hann gerði svó. Konungr bað Ingvar at hann veitti honum lið að berjast við bróður sinn; hann var þeira máttkari ok veitti mikinn ójafnað bróður sínum. Ingvarr hét liðveizlu er hann fœri aftr.

VI. At liðnum vetri heldr Ingvarr liði sínu öllu heilu úr ríki Júlfs, ok er þeir höfðu farit um stund, kvómu þeir at forsi einum miklum; af honum stóð

stormr svó mikill, at þeir urðu at landi at leggja, enn er þeir kvómu at landi, sáu þeir spor ógurlegs risa; þat var átta feta langt; þar vóru svó hávir hamrar at þeir máttu eigi í festum upp draga skipin. Þeir lögðu fram með björgunum skipum sínum, þar sem af sveif ánni ok strauminum; var þar hlið lítit á björgunum, ok gengu þeir þar á land ok var þar sléttlent ok blautlent. Ingvarr bað þá fella við ok gera graftól ok svó gerðu þeir; tóku síðan at grafa, enn mældu dýpt ok breidd díkisins þaðan frá er áin skyldi á hlaupa; at þessu vóru þeir svó at mánuðum skifti, áðr þeir máttu þar skipum fara, ok er þeir höfðu lengi farit, sá þeir hús eitt ok hræðilegan risa hjá, svó illilegan, at þeir hugðu at fjandinn væri; þeir urðu mjök hræddir ok báðu guð sér miskunnar; þá bað Ingvarr Hjálmvíga syngja sálma guði til dýrðar, því at hann var klerkr góðr, ok hétu sex dœgra föstu með bœnahaldi. Síðan gekk risinn burt frá húsinu annan veg með ánni, enn er hann var burtu, þá gengu þeir til hússins ok sáu þar rammlegt virki; ok er þeir gengu í húsit, sáu þeir at einn stólpi helt því upp; hann var smíðaðr ór leiri; síðan tóku þeir at höggva stólpann umhverfis alt við jörðina, þar til at alt húsit skalf, þegar þeir hristu. Ingvarr bað þá taka stóra steina ok bera til hússins; þeir gerðu svó; enn er aftnaði, bað Ingvarr þá ganga í virkit ok fela sik í reyr; ok er á leið kveldit, sáu þeir risann koma ok hafði marga menn undir belti sér festa; hann byrgði vandlega virkit ok svó húsit; síðan mataðist hann; enn er stund leið, forvitnuðust þeir, hvat hann hafðist at ok heyrðu til hans hryt mikinn; þá bað Ingvarr í burtu taka steina þá sem þeir höfðu þangat borit ok börðu stólpann, svó at ofan fell húsit; risinn

brauzt um fast, svó at undan komst annarr fótr hans; þá gekk Ingvarr til ok hans förunautar ok hjuggu af risanum fótinn með boløxum, því at hann var harðr sem tré; ok er því var lokit, skildu þeir at hann var dauðr; þeir drógu fótinn til skips ok söltuðu í hvíta salti. Þeir fóru nú þar til at ánni skýtr í sundr ok sjá þar fimm eyjar hrœrast ok fara á mót þeim. Ingvarr bað menn sína við búast; hann lét taka eld með vígðu eldsvirki; brátt kom at þeim ein eyin ok veitti þeim harða grjóthríð, enn er víkingar fundu at fast var fyrir, þá tóku þeir at blása smiðbelgjum at ofni þeim sem eldr var í, ok varð af því mikill gnýr; þar stóð ok ein eitrtrumba ok úr henni fló eldr mikill á eitt skipit, ok brann þat á lítilli stundu svó at alt varð at fölska; enn er Ingvarr sá þetta, harmaði hann skaða sinn ok bað fœra sér tundr með vígðum eldi; síðan bendi hann upp boga sinn ok lagði ör á streng ok lét koma á örvaroddinn tundrit með vígðum eldi; enn sú ör fló af boganum með eldinn í trumbuna, þá er stóð úr ofninum, ok snýst eldrinn á sjálfa heiðingja ok brann á augabragði eyin með öllu saman, mönnum ok skepnum; ok eru (nú) allar eyjarnar at komnar; enn þegar Ingvarr heyrði smiðbelgjablástrinn, skaut hann vígðum eldi ok eyddi svó því djöfulsfólki með guðs fulltingi at þat varð at øngu utan fölska. Litlu síðar kom Ingvarr til þeirar uppsprettu, er áin fell af; þar sáu þeir dreka þann, at slíkan höfðu þeir eigi fyrr séð fyrir vaxtar sakir ok mikit gull liggja undir honum; þeir lendu þar skamt í frá ok gengu allir á land upp ok kvómu þar at sem drekinn var vanr at skríða til vatns; sú gata var harðla breið; þá bað Ingvarr at þeir sæði salti eftir götunni ok draga þangat risafótinn, ok kvezt

þat ætla, at þar mundi drekinn dveljast um hríð. Þeir vóru nú hljóðir ok leituðu sér hœlis; enn er sú tíð var komin, at drekinn var vanr at skríða til vatns, ok er hann kom á götuna, sá hann at salt var á götunni fyrir honum ok tók hann at sleikja, ok er hann kom þar sem risafótrinn lá, svalg hann þegar; hann var nú lengr á veginum enn hann átti vanda til, því at þrisvar hvarf hann aftr at drekka þá hann var miðleiðis; enn Ingvarr ok föruneyti hans fór til bœlis drekans ok sáu þar mikit gull ok svó heitt sem nýrunnit í afli; síðan hjuggu þeir af staupinu með boløxum ok var þat of fjár er þeir fengu þar. Þá sáu þeir at drekinn nálgaðist; snøru þeir á brott með mikit fé ok fálu þat; þar var reyri vaxit. Ingvarr bað þá ekki forvitnast um drekann; þeir gerðu sem hann bauð, utan fáir menn stóðu ok sáu at drekinn varð illa við skaða sinn; hann reistist á sporðinn ok lét sem þá maðr blístrar ok snørist í hring á gullinu; þeir sögðu slíkt er þeir sáu ok fellu síðan dauðir niðr.

VII. Eftir þenna atburð fóru þeir Ingvarr á burt ok könnuðu nes þat, er þeir vóru við komnir; þeir fundu þar einn kastala ok sáu þar í standa mikla höll; ok er þeir kvómu í höllina, sáu þeir hana vel innan búna ok fundu þar mikinn fjárhlut ok margar gersimar. Þá spurði Ingvarr, ef nokkur vildi þar eftir verða um nóttina ok vita hverra tíðinda hann kynni víss at verða. Sóti kvezt þat eigi spara; enn er aftnaði, fór Ingvarr með lið sitt til skipa, enn Sóti fal sik einhversstaðar; enn er síð var orðit, sýndist honum djöfull með manns ásjónu ok mælti: »Siggeus hét maðr, styrkr ok máttugr; hann átti þrjár dœtr; þeim gaf hann mikit gull;

enn er hann dó var hann grafinn sem nú sáu þér drekann, enn eftir hann dauðan fyrirmunda hin elzta sínum systrum gulls ok gersima; hun spilti sér sjálf; hennar dœmi hafði önnur systirin; hin þriðja lifði þeira lengst ok tók arf eftir föður sinn ok forræði þessa staðar eigi at eins meðan hun lifði; hun gaf nesinu nafn ok kallaði Siggeum; hun skipar hverja nótt höllinni með fjölda djöfla, ok em ek einn af þeim sendr at segja þér tíðindi, enn drekar átu hræ konungs ok dœtra hans, enn sumir menn ætla at þau sé at drekum orðin. Þat skaltu vita, Sóti, ok segja konungi yðrum Ingvari, at Haraldr Svíakonungr fór fyrir löngu þessa leið, ok fórst hann í Rauðahafs-svelg með sínu föruneyti, ok er hann nú kominn hér til forráða; ok til vitnis sögu minnar er hér varðveitt merki hans í höllinni, ok skal Ingvarr þat með sér hafa ok senda þat til Svíþjóðar, til þess at þeir gangi eigi duldir, hvat af konungi þeira er orðit; þat skaltu ok segja Ingvari, at hann mun í þessi ferð deyja með miklum hluta liðs síns, enn þú, Sóti, ert ranglátr ok trúlauss, ok því skaltu með oss eftir dveljast, enn Ingvarr mun hjálpast af trú þeiri er hann hefir til guðs«. Þá þagnaði djöfullinn er hann hafði þetta mælt; alla náttina var þar þyss mikill; enn er morgnaði, kom Ingvarr þar, ok sagði Sóti honum þat, er hann hafði séð ok heyrt, ok er Sóti hafði lokit sinni frásögn at þeim öllum ásjáöndum, fell hann dauðr niðr. Nú tekr Ingvarr merkit er stóð í höllinni ok ferr til skipa sinna síðan með liði sínu; snýr hann aftr stöfnum, ok gaf nafn þeim hinum mikla forsi ok kallaði Belgsóta. Þá gerðust engi tíðindi áðr enn þeir kvómu í ríki Hrómundar konungs, er Júlfr hét öðru nafni; ok er þeir sigla at borginni í annat sinn Héliópolim, þá

lagði Júlfr konungr í mót þeim fjölda skipa ok bað þá Ingvar lægja seglin: »því at nú skaltu mér veita lið í móti Bjólfi bróður mínum, er Sölmundr er kallaðr öðru nafni, því at hann sjálfr ok synir hans átta vilja ræna mik ríkinu«. Þá fór Ingvarr til borgarinnar ok bjuggust til bardaga. Ingvarr lét reisa stór hjól, ok öll sett utan með hvössum tindum ok broddum; þar með lét hann slá herspora. Nú safna konungar báðir liði ok koma til þess staðar, er þeir höfðu ákveðit sín í millum; ok er Ingvarr hafði um búizt, var Bjólfr sýnu fjölmennari. Júlfr konungr fylkti liði sínu í móti bróður sínum, enn er hvórutveggju vóru búnir, œptu þeir heróp. Þeir Ingvarr hleyptu á þá hjólunum með öllum herbúnaði; varð af því mikit mannspell ok raufst fylkingin; þá kom Ingvarr þeim í opna skjöldu ok drap alla sonu Bjólfs konungs, enn hann sjálfr flýði undan; Júlfr konungr sótti eftir fast ok rak flóttann, enn Ingvarr bað menn sína eftir dveljast ok fara eigi svó langt frá skipum sínum »at óvinir vórir megi þeim ná, heldr takið hér fjárhlut mikinn af óvinum vórum, þeim er vér höfum hér drepit«. Þar tóku þeir margs konar gersimar ok mikinn fjárhlut ok báru til skipa. Þá kom Júlfr með herinn ok fylkir liði sínu ok lystr upp herópi, enn Ingvar kom þetta á óvart ok lætr hefjast undan; þá lét hann kasta hersporum fyrir fœtr þeim; þat kunnu þeir eigi at varast ok hlupu þar á, ok er þeir kendu hvassleik broddanna, hugðust þeir orðnir fyrir fjölkyngi, enn Ingvarr var eftir við herbúðir ok kjøru þar of gersima. Þá sáu þeir mikinn kvenna flokk ganga til herbúðanna ok tóku at leika fagrt. Ingvarr bað þá svó varast konurnar sem hina verstu eitrorma; enn er aftna tók ok herinn bjóst til svefns at fara, gekk kvenfólkit í herbúðir til þeira, enn sú

er tígnust var, skipaði sér rekkju hjá Ingvari; þá reiddist hann ok tók tygilkníf ok lagði til hennar í kvensköpin, enn er liðit sá hans tiltekjur, tóku þeir at reka frá sér þessar óvendiskonur, ok þó vóru nokkurir þeir at eigi stóðust þeira blíðlæti af djöfullegri fjölkyngi ok lágu hjá þeim; enn er Ingvarr heyrði þetta, þá snerist fagnaðr silfrs ok gleðivíns í mikinn harm, því at um morguninn lágu átján menn dauðir, þá er þeir könnuðu lið sitt; síðan bað Ingvarr jarða þá sem dauðir vóru.

VIII. Enn eftir þetta býst Ingvarr af skyndingu í burt með öllu liði sínu, ok snúa nú áleiðis ok fara nú daga ok nætr, svó sem þeir mega við komast, enn svó tekr sótt at vaxa í liði þeira, at dó alt hit bezta fólk þeira, ok meiri hlutr var fallinn enn lifði. Ingvarr tók ok sóttina, ok vóru þeir þá komnir í ríki Silkisifjar; hann heimti þá til sín lið sitt ok bað at jarða þá sem dauðir vóru; þá kallaði hann til sín Garða-Ketil ok aðra vini sína ok sagði: »Ek hefi sótt tekit, ok get ek at hun leiði mik til bana, ok hefi ek þá þann stað, sem ek hefi til unnit; enn með guðs miskunn væntir ek at guðs son veiti mér sitt fyrirheit, því at af öllu hjarta fel ek mik guði á hendi á hverju dœgri, sál mína ok líkama, ok ek gætta svó þessa lýðs sem ek kunna bezt; enn þat vil ek at þér vitið, at af réttum guðs dómi eru vér lostnir þessari drepsótt ok allra mest er sjá drepsótt ok fjölkyngi til mín ger, því at þegar sem ek em dauðr, þá mun hverfa af sóttin; enn þess vil ek biðja yðr, ok allra helzt þik, Ketill, at þér fœrið líkama minn til Svíþjóðar ok látið jarða at kirkju, enn fjárhlut mínum, þeim er ek hefi hér í gulli ok silfri ok dýrlegum klæðum, því vil ek skifta láta í

þrjá staði: einn þriðjung gef ek kirkjum ok kennimönnum, annan gef ek fátœkum mönnum, hinn þriðja skal hafa faðir minn ok sonr minn; berið Silkisif drotningu kveðju mína, enn fyrir allra hluta sakir vil ek biðja, at þér séið samþykkir; enn ef yðr skilr á, hverja stefnu hafa skal, þá látið Garða-Ketil ráða, því at hann er yðvar minnigastr«. Síðan bað hann þá vel lifa ok finnast á fegins degi; hann mælti marga vega vel fyrir þeim ok lifði síðan fá daga. Þeir búa vandlega um líkama hans ok lögðu í kistu ok snøru síðan áleiðis um ferð sína ok lenda við borgina Citopolim; enn er drotningin kendi skip þeira, gekk hun í móti þeim með miklum sóma, ok er hun sá þá á land ganga, ógladdist hun ok sýndist henni sem mikit mundi at orðit, ok þann mátti hun eigi sjá, (er) henni var meira at enn um alla aðra; hun spurði þá tíðinda ok innilega frá atburðum um líflát Ingvars ok hvar þeir létu líkama hans; þeir kvóðust hann í jörð grafit hafa; hun sagði þá ljúga ok kvezt mundu láta drepa þá ef þeir segði eigi hit sanna til; þá sögðu þeir henni, hverja meðferð at Ingvarr bauð þeim at hafa með sinn líkama ok fjárhlut; síðan fengu þeir henni líkama Ingvars; hun lét bera hann til borgarinnar með miklum sóma ok með dýrlegum smyrslum til graftar búa; þá bað drotning þá fara í guðs frið ok Ingvars; »er sá minn guð sem yðvar er; biðið heila frændr Ingvars er þér komið til Svíþjóðar, ok biðið nokkurn þeira hingat koma með kennimönnum ok kristna þennan lýð, ok þá skal hér kirkju gera, þá er Ingvarr skal hvíla at«. Enn þá er Ingvarr andaðist var liðit frá burð Jesú Kristi M.xl. ok einn vetr; þá var hann hálfþrítugr er hann dó; þat var níu vetrum eftir fall Ólafs konungs hins helga Haraldssonar. Þeir Ketill

bjuggust á burt ok báðu drotningu vel lifa; snöru nú áleiðis ok höfðu tólf skip; ok er þeir höfðu farit um hríð, skildi þá á um veginn ok skildust þeir með því, at engi vildi eftir öðrum fara, enn Ketill hafði rétta stefnu ok kom í Garða, enn Valdimarr kom einskipa út í Miklagarð; þá vitum vér eigi víst at segja, hvar önnur skip hafa niðr komit, því at menn hyggja flest farizt hafa, ok kunnu vér eigi at segja af Ingvari fleira, enn þó vitum vér, at mörg stórvirki hefir hann gert í þessi ferð, þau at fróðir menn munu mikit hafa frá sagt. Ketill, er vér sögðum frá, var um vetrinn í Garðaríki, ok fór eftir um sumarit í Svíþjóð ok fœrði þangat fjárhlut Ingvars syni hans er Sveinn hét, ok bar honum kveðju drotningar ok orðsending. Sveinn var á ungum aldri ok var mikill vexti; hann var sterkr maðr ok hinn líkasti föðr sínum; hann rézt í hernað ok vildi reyna sik fyrst; ok er nokkurir vetr vóru liðnir, kom hann með miklu liði í Garða austr ok sat þar um vetrinn.

IX. Enn er sagt at þann vetr gekk Sveinn í þann skóla, at hann nam margar tungur at tala, þær er menn vissu um Austrveg ganga; síðan bjó hann þrjá tigi skipa, ok kvezt halda vilja því liði á fund drotningar; hann hafði með sér marga kennimenn; var þeira œztr byskup sá er Hróðgeirr hét; byskup vígði þrisvar hluti ok hlutaði þrisvar, ok hlutaðist svó til í hvert sinn, at guð vildi at hann fœri; byskup kvezt þá feginn fara vilja. Nú byrjar Sveinn ferð sína úr Garðaríki, enn er þeir höfðu farit tvá daga eftir ánni, kvómu heiðingjar á þá óvara með níu tigi skipa; þat kalla Norðmenn galeiðr; heiðingjar búast þegar til bardaga ok svó hvórirtveggju, enn hvórigir skildu hvat aðrir sögðu; enn á meðan þeir

herklæddust, skaut Sveinn máli sínu til guðs, ok lét hluta (um), hvórt guðs vili sé at þeir berist eðr flýi við svó mikit ofrefli, enn hlutrinn bauð þeim at berjast ok drápu þeir Sveinn svó heiðingja sem þeir vildu, ok at lyktum flýðu heiðingjar undan á tuttugu skipum, enn alt annat var drepit, ok fekk Sveinn lítit manntjón enn fé svó mikit sem mest vildu þeir hafa í gulli ok alls kyns gripum. Síðan fóru þeir leiðar sinnar, þar til er þeir kvómu við land, þar sem Ketill hafði náð höddunni; þá bað Sveinn mestan hluta liðs síns herklæðast, ok svó gerðu þeir; ok skamma stund fóru þeir, áðr þeir sáu bœ einn ok þar hjá mikinn mann, ok kallaði sá hræðilegri röddu; síðan dreif at hvaðanæva lið; þess kyns lýð kalla menn Cyclopes; þeir höfðu lurka stóra í höndum sem ásar væri; þeir böllruðust saman ok höfðu hvórki hlífar né vópn; þá bað Sveinn at bogmenn skyldu skjóta á þá sem hvatlegast ok kvað þeim eigi hœfa at bíða úr stað, því at þeir eru svó sterkir sem hit óarga dýr ok hávir sem hús eðr skógar. Síðan skutu þeir á þá ok drápu marga enn særðu suma; þá varð undarlegr atburðr, því at þá flýðu þeir sem meira máttu; Sveinn bannaði þeim eftir at hlaupa, ok kvað eiga mundu hœli; síðan runnu þeir í bœinn ok ræntu þar miklu fé í skinnum ok klæðum ok silfri ok öllum dýrum málmi, ok fóru nú til skipa sinna ok snøru áleiðis. Þá er þeir höfðu lengi farit, þá sá Sveinn um dag at fjörðr skarst inn í landit; hann bað þá þangat leggja skipunum; þeir vóru þess fúsir, því at þar vóru margir ungir menn, ok er þeir nálguðust landit, sáu þeir kastala ok marga bœi; átta menn sáu þeir renna ok undruðust ferð þeira; einn þeira landsmanna hafði fjöðr í hendi ok rétti fjaðrstafinn ok síðan sjálfa

fjöðrina; þetta sýndist þeim friðarmerki; þá gerði Sveinn ok friðarmark af sinni hendi; síðan lögðu þeir Sveinn at landi, enn landsmenn flyktust saman undir einum hamri með ýmsum kaupskap. Sveinn bað sína menn á land ganga, ok keyptust þeir við ok landsmenn ok skildu þó hvórigir hvat aðrir mæltu. Á öðrum degi gengu menn Sveins enn til kaupa ok keyptust við um hríð; þá vildi einn girzkr maðr skemma kaup þat, er þeir höfðu nýkeypt; þá reiddist heiðinginn ok laust knefa sínum á nasir honum, svó at blóð stökk á jörð; þá brá hinn girzki sverði ok klauf heiðingjann í tvó hluti; þá hlupu landsmenn á burt með miklu ópi ok kalli, ok því næst kom saman herr óvígr; þá bað Sveinn sína menn herklæðast ok ganga á mót þeim, ok tekst með þeim harðr bardagi ok ákafr, ok fell fjöldi heiðingja, því at þeir vóru allir hlífarlausir; enn er þeir sáu sik ofrliði borna, þá flýðu þeir undan, enn þeir Sveinn tóku þar mikinn fjárhlut ok lofuðu guð fyrir sigr sinn. Þeir fara nú um hríð, þar til er þeir sáu svínaflokk mikinn á einu nesi undir gnípu einni við ána ok hlupu nokkurir menn á land ok vildu drepa þau ok svó gerðu þeir; þá tóku þau at hrína hátt sem undan kómust ok hljópu á land upp, enn því næst sáu þeir mikinn her fara af landi ofan til skipanna ok fór einn maðr nokkut svó frá liðinu fram; sá hafði í hendi þrjú epli ok varp einu í loft upp ok kom það niðr fyrir fœtr Sveini, ok þegar öðru eftir; þat kom ok í sama stað; þá kvezt Sveinn eigi mundu bíða hins þriðja eplisins, því at þessu fylgir nokkurr djöfullegr kraftr ok rammr átrúnaðr. Sveinn lagði ör á streng ok skaut at honum; örin kom á nef honum; þá var því líkast til at heyra sem þá (er) horn brestr í sundr, ok vátt hann upp

við höfðinu, ok sáu þeir, at hann hafði fugls nef enn eigi manns; síðan œpir hann hátt ok hljóp í mót liði sínu ok svó hverr þeira á land upp sem fara mátti, þá er þeir síðast sáu til.

X. Eftir þetta snýr Sveinn til skipa sinna ok fara nú leið sína; ok er þeir höfðu skamma stund farit, þá er frá því sagt, at þeir sáu um daginn, at tíu menn leiða eftir sér kvikindi nokkut; þat þótti þeim nokkut undarlegt, því at mikinn turn af viðum gervan sáu þeir standa á baki dýrinu; þá gengu á land fimmtíu manna, þeira er mest forvitni var á hverja náttúru dýrit hafði; enn er þeir sáu skipaliðit, er dýrit leiddu, fálust þeir ok fyrirlétu dýrit, enn menn Sveins gengu til dýrsins ok vildu leiða eftir sér, enn dýrit drap höfðinu niðr, svó at þat gekk eigi úr stað, þó at þeir tœki allir at toga þær taugir, er á vóru höfðinu dýrsins; þá hugðu þeir, at með nokkurum vélum mundi um búit, þeim er þeir skildu eigi, at þeir tíu menn gátu leitt dýrit; þá leituðu þeir sér ráðs ok gengu frá dýrinu ok fálust í reyri, svó at þeir máttu sjá öll tíðindi til dýrsins, ok nokkuru síðar risu upp landsmenn ok gengu til dýrsins; þeir tóku togit ok lögðu tveggja vegna aftr með hálsinum ok svó í gegn um eitt þvertré, er stóð í turninum, ok heimta svó upp höfuð dýrsins, því at leikandi var í borunni; enn er Sveins menn sáu dýrit rétt standa, hlaupa þeir þangat til sem hvatast; þeir tóku þá ok leiddu dýrit þangat sem þeir vildu, enn með því at þeir vissu eigi náttúru dýrsins ok hvat því þurfti til matar at ætla, þá lögðu þeir dýrit spjótum til þess at þat fell dautt; síðan fóru þeir ofan til skipa ok tóku þá róðrar leiði. Enn því næst sáu þeir fjölda heiðingja á

landit upp ok ganga fram á ströndina ok gera þeim Sveini friðarmark, enn þeir leggja þegar at landi skipunum; þar var höfn góð, ok nú leggja þeir mót sín í millum, ok keypti Sveinn þar margar gersimar; þá buðu heiðingjar kaupanautum sínum í eitt hús til veizlu ok þat þágu þeir; enn er þeir kvómu í húsit, sáu þeir alls konar krásir fram settar ok nógt hins bezta drykkjar. Enn er Sveins menn settust undir borðit, signdu þeir sik; enn er heiðingjar sáu þá gera krossmark, þá œrðust þeir ok hlupu at þeim; sumir börðu þá með hnefunum enn sumir reitu þá ok kölluðu þá hvórirtveggju sér til liðs; ok er Sveinn heyrði kall sinna manna ok sá viðskifti þeira, þá mælti hann: »Hverr veit nema sjá samkunda snúist oss í mikla ógleði; síðan gerðist hann eftir þeim ok biðr alla sína menn herklæðast; enn er Sveinn hafði fylkt liði sínu, þá sáu þeir ok, hvar heiðingjar höfðu sínu liði fylkt ok at þeir báru mann blóðgan fyrir liðinu ok höfðu hann fyrir merki. Þá ráðgast Sveinn um við Hróðgeir byskup hvat til ráða skyldi taka. Byskup mælti: »Ef heiðingjar vænta sér sigrs af líkneskju nokkurs vónds manns, hyggjum þá at, hvé skyldugt oss er at vænta fulltingis af himni þar er sjálfr Kristr drottinn lifir ok líknar; sá er höfðingi allrar kristni ok geymandi allra lifendra ok dauðra; fyrir beri þér sigrmark Krists vórs hins krossfesta fyrir liðinu með ákalli hans nafns ok væntum oss þaðan sigrs enn heiðingjum aldrtila. Eftir þessa áeggjan byskups tóku þeir heilagan kross með líkneskju drottins ok höfðu þat fyrir merki ok báru fyrir liðinu; þá gengu þeir óhræddir í mót heiðingjum, enn lærðir menn til bœnar. Ok er saman laust liðinu, urðu heiðingjar blindir ok margir felmtsfullir ok flýðu brátt undan,

ok hljóp sinn veg hverr, sumir í ána, enn sumir í fen eðr skóga; þar fórust margar þúsundir heiðingja; enn er flóttinn var rekinn, þá lét Sveinn jarða lík þeira, er þar höfðu fallit; enn þá er þetta var gert, bað Sveinn lið sitt varast, at forvitnast heiðinna manna siðu; »því at meir hefir«, segir hann, »aflazt í þessari ferð manntjóns enn ávaxtar«.

XI. Síðan fór Sveinn á brott ok alt þar til þeim sýndist sem hálft tungl stœði á jörðu; þar leggja þeir at landi ok ganga þar á land; þá segir Ketill Sveini þau tíðindi, sem gerzt höfðu, þá er þeir Ingvarr vóru þar; síðan bað Sveinn lið sitt drífa til fundar við drekann. Síðan fara þeir ok koma í skóg einn mikinn, er stóð við drekabœlit ok fálust þar. Síðan sendir Sveinn nokkura unga menn til drekans, at forvitnast hvat þar væri títt; þeir sáu at ormarnir sváfu ok vóru harðla margir; þó lá Jaculus í hring um þá alla aðra. Þá tók einn þeira at rétta spjótskaft sitt til gullhrings nokkurs ok kom skaftit við einn yrmling; enn er sá vaknar, þá vakti hann aðra hjá sér, ok því næst vaknar hvórr at öðrum unz Jaculus reistist upp. Sveinn stóð við eik eina mikla ok lagði ör á streng, enn tundr var sett á örvaroddinn svó mikit sem mannshöfut með vígðum eldi; enn er Sveinn sá at Jaculus fœrðist á loft ok hann stefndi á skip þeira ok flaug með gapanda munni, skýtr Sveinn örinni með eldinum vígða í munn orminum ok rann svó til hjartans, at á einni svipstundu fell hann dauðr niðr; enn er þeir Sveinn sáu þat, þá lofuðu þeir guð með fagnaði.

XII. Eftir þenna atburð bað Sveinn at þeir hvötuðu í burt frá daun þeim ok fýlu er af varð; síðan

snúa þeir til skipa hvatlega á braut ok gerðu svó flestir allir fyrir utan sex menn, er til drekans gengu fyrir forvitnis sakir, ok fellu þeir niðr dauðir; þó angraði enn nú marga menn sá daun, þó at eigi fengi fleiri líflát þar af. Þá bjóst Sveinn þaðan hvatlega, ok ferr unz hann kemr í ríki Silkisifjar drotningar; hun gengr í móti þeim með mikilli sœmd, enn þegar þeir Sveinn ganga af skipum, þá gengr Ketill þeira fyrstr í mót drotningu, enn hun gaf ekki at honum gaum ok snöri at Sveini ok vildi kyssa hann, enn hann hratt henni frá sér ok kvezt eigi vilja kyssa hana heiðna konu: »eðr hví viltu mik kyssa?« Hun svarar: »Því at þú einn hefir augu Ingvars, at því er mér sýnist«. Síðan var við þeim tekit með sœmd ok virðingu, enn síðan er hun vissi, at byskup var þar kominn, þá varð hun fegin; þá talaði byskup trú fyrir henni ok höfðu þau túlk á milli sín, því at byskup kunni eigi þá tungu at mæla, er hun mælti, ok fekk hun brátt skilning andlegrar speki ok lét skírast; enn at þeim mánaði sama var skírðr allr borgarlýðrinn. Eigi miklu síðar stefndi drotning þing fjölment með umráði landsmanna; ok er þar var mikit fjölmenni saman komit, þá var Sveinn Ingvarsson skrýddr purpura ok síðan sett kóróna á höfuð honum, ok kölluðu allir hann konung sinn, ok þar með giftist drotning honum.

XIII. Eftir þessa veizlu fór Sveinn konungr fjölmennr um vetrinn um alt ríki sitt ok svó drotning; þar er ok byskup í ferð ok lærðir menn, því at Sveinn konungr lætr kristna landit ok öll þau ríki, sem drotning hafði áðr stjórnat. Enn er sumra tók ok svó hafði megnazt kraftr guðlegrar miskunnar í því landi, at þat var alt alkristit orðit, þá

vildi Sveinn konungr ok hans föruneyti búa ferð sína heim til Svíþjóðar, ok láta vita frændr sína sannindi um hans ferð. Enn er drotning varð vör þessarar ætlanar, þá bað hun, at hann sendi lið sitt heim enn sæti kyr sjálfr. Sveinn svarar: »Eigi vil ek senda lið mitt frá mér, því at þeim er þat mikill háski í mörgu lagi, er til þessarar ferðar skulu ráðast, svó sem fyrr reyndist, er enginn var foringi ok fyrirfórst alt liðit ok viltist ýmsa vega«. Enn er drotning heyrði þessi orð konungs ok sá þar vilja með, þá mælti hun: »Ekki skaltu svó fara skyndilega, ef ek má ráða, því at svó má vera, at þú eigi vilir vitja þessa ríkis eðr týnist þú í svó mikilli háskaferð sem þú segir sjálfr í frá, ok sjá hvat þér hlýðir, at styrkja kristnina ok láta kirkjur reisa; því at fyrst skaltu kirkju láta gera innan borgar mikla ok virðulega, ok ef sú verðr svó sem at ek vilda, þá skal at þeiri jarða líkama föður þíns, enn er þrír vetr eru liðnir, þá skaltu fara í friði«. Nú er svó gert sem drotning beiðir, at Sveinn konungr dvaldist þar þrjá vetr at sinni, enn at hinum þriðja vetri var alger mikil kirkja í borginni. Þá bað drotning byskup til koma ok vígja (kirkjuna); enn er byskup var skrýddr, þá spurði hann: »í hvers nafni viltu, drotning, láta vígja kirkjuna?« Hun svarar: »Til dýrðar heilögum Ingvari konungi, þess er hér hvílir, skal þessa kirkju vígja«. Byskup svarar: »Hví viltu svó, drotning, eða hefir Ingvarr jarteiknum skinit eftir dauða sinn? því at þá eina köllum vér heilaga, er þá skína jarteiknum er líkamir þeira eru í jörð grafnir«. Hun svarar: »Af yðrum munni heyrða ek at meira væri verð fyrir guði staðfesti réttrar trúar ok vani heilagrar ástar enn dýrð jarteikna; enn ek dœmi (svó) sem ek

reynda, at Ingvarr var staðfastr í heilagri ást við guð«. Þá er drotning kvað at svó skyldi vera, vígði byskup musterit guði til dýrðar ok öllum helgum með nafni Ingvars; síðan var höggvin ný steinþró ok lagðr í líkami Ingvars, ok settr yfir kross dýr með virðulegum búnaði; þá lét byskup messu syngja oftlega fyrir sál Ingvars ok leyfði þó fólkinu at kalla Ingvars kirkju.

XIV. Af þessum hlutum afliðnum býst Sveinn til burtferðar ok ferr sunnan unz hann kemr í Svíþjóð; landsmenn tóku við honum með fagnaði ok mikilli sœmd; var honum landit boðit, enn er hann heyrði þat, þá neitaði hann því skjótt ok kvazt aflat hafa sér betra lands ok ársællra ok lézt enn mundu þangat vitja. Enn er tveir vetr vóru úti, siglir Sveinn úr Svíþjóðu, enn Ketill dvaldist þar eftir, ok lézt hann svó heyra sagt, at Sveinn væri í Görðum um vetrinn ok bjóst um vórit þaðan ok sigldi at sumarmagni úr Garðaríki, ok vissu menn þat síðast til hans, at hann sigldi í ána. Enn Ketill fór til Íslands á fund frænda sinna ok staðfestist þar ok sagði fyrstr frá þessu; enn þat vitum vér at nokkurir sagnamenn segja, at Ingvarr hafi verit son Önundar Óláfssonar, því at þeim þykir honum þat meiri sœmd, at segja hann konungs son; enn gjarnan vildi Önundr gefa til alt sitt ríki, ef hann mætti Ingvars líf aftr kaupa, því at allir höfðingjar í Svíþjóðu vildu hann gjarnan konung hafa yfir sér. Enn þess verðr enn nú af sumum mönnum spurt, fyrir hví at Ingvarr væri eigi sonr Önundar Óláfssonar, enn því viljum vér á þá leið svara: Eymundr son Óláfs átti son, er Önundr hét; sá var hinn líkasti Ingvari í margri náttúru ok allra helzt í víðförli sinni, svó sem til vísar í bók

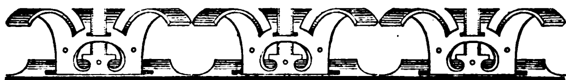
þeiri, er heitir Gesta Saxonum, ok er svó ritat: fertur quod Emundus rex Sveonum misit filium suum Onundum per mare Balzonum, qui postremo venit ad Amazones, et abis eis interfectus est[1].

XV. Svó segja sumir menn, at þeir Ingvarr fœri svó tvær vikur, at þeir sáu ekki nema þeir tendruðu kerti, því at saman luktust björgin yfir ánni ok var sem þeir røri í helli þann hálfan mánuð; enn vitrum mönnum þykir þat ekki sannlegt vera mega, nema áin felli svó þröngt, at gnúpar tœki saman, eðr væri skógar svó þröngir at saman tœki þess á meðal, er gnípur stœðist á, enn þó at þetta megi vera, þá er þó eigi sannlegt. Enn þessa sögu höfum vér heyrt ok ritað eftir forsögn þeirar bœkr, at Oddr munkr hinn fróði hafði gera látit at forsögn fróðra manna, þeira er hann segir sjálfr í bréfi sínu, því er hann sendi Jóni Loftssyni ok Gizuri Hallssyni. Enn þeir er vita þykjast innvirðulegar, auki við þar sem nú þykir á skorta. Þessa sögu segist Oddr munkr heyrt hafa segja þann prest, er Ísleifr hét, ok annan Glúm Þorgeirsson, ok hinn þriði hefir Þórir heitit; af þeira frásögn hafði hann þat, er honum þótti merkilegast, enn Ísleifr sagðist heyrt hafa Ingvars sögu af einum kaupmanni, enn sá kvezt hafa numit hana í hirð Svíakonungs; Glúmr hafði numit af föður sínum, enn Þórir hafði numit af Klökku Sámssyni, enn Klakka hafði heyrt segja hina fyrri frændr sína. Ok þar lyktum vér þessa sögu.

---

[1]) Þ. e.: sagt er, at Eymundr Svíakonungr sendi son sinn Önund yfir Eystrasalt ok kœmi hann síðast til skjaldmeyja ok réði þær honum bana.

Erex saga.

Erex saga.

Þat er upphaf þessarar frásögu, at Artus konungr sat í sínum kastala er Kardigan hét, — þat var páskatíð, — ok helt þá enn virðulega sína hirð, sem vandi hans var til, svá at engi þóttiz sét hafa slíka konungsprýði.

Með honum váru tólf spekingar hans ok ráðgjafar, er daglega riðu út með honum. Einn af þeim var sonr Ilax konungs, mikill kappi í riddaraskap, fríðr sýnum ok íþróttamaðr mikill, eigi ellri enn hálfþrítugr, er saga þessi gørðiz. Hann hét Erex. Hann var vel virðr af konungi ok dróttningu ok allri hirðinni.

Þá mátti sjá margan góðan riddara, konunga ok jarla ok aðra dýra menn, bæði unga ok gamla, er vel kunnu riddaraskap, — ok fúsir frammi at hafa sinn röskleika fyrir dýrum mönnum. Margar váru dýrar konur ok meyjar í hirð dróttningar; ok váru þær allfár, er eigi höfðu kosit sér unnasta. Skemtan var þar at heyra ok hafa sem hverr vildi kjósa; hverr talaði við sína unnustu ok annat, þat er lysti, hverr var við annan eftirlátr ok góðviljaðr.

Ok er allir váru sem glaðastir, kveðr konungr sér hljóðs ok mælti: »Yðr er kunnigt, at hér á skóg-

inum er einn hjörtr, er vér fám aldri veiddan. Nú sá, er þat vinnr, skal kjósa einn koss af þeiri hinni fríðustu jungfrú, er í er hirð minni. Ok því sé allir búnir á morgin, þeir er mér vilja fylgja«. Valven, ágætr riddari, systurson konungs, svaraði máli konungs: »Herra«, segir hann, »af þessari ferð megu hljótaz stór vandræði, því at fyrri munum vér berjaz enn þola þat, at annars 'unnasta sé fríðari kölluð enn annars«. Konungr reiddiz orðum hans ok mælti: »Hvárt er þér líkar vel eða illa, Valven, þá skal þó fara sem áðr, því at engi þjónustumaðr á at neita því, er hans meistari býðr honum«.

II. Árla um morgininn ríðr konungr á skóginn með hirð sinni. Eltir nú hverr sem má hjörtinn; sumir œptu, sumir blésu í lúðra, ok varð þá ok glam mikit af hestagneggjum ok hundageyi; enn Artus konungr er fremstr á hlaupara einum sterkum ok mjök skjótum.

Dróttningin reið ok í skóginn með sinni hirð ok með henni hinn ungi Erex á góðu essi, er komit var af Spanialandi. Yfirklæði hans var af rauðu silki, kyrtill af hvítum purpura, hosur af silki, bitill af silfri, söðull af fílsbeini, sporar af brendu gulli. Dróttning reið svá mikit á skóginn, at engi fylgði henni nema Erex ok ein jungfrú, konungsdóttir. Þau nema stað í einu rjóðri langt frá öðrum mönnum. Erex hafði ekki vápn nema eitt sverð. Þau stíga af baki hestum sínum ok láta renna af þeim mœði.

Þessu næst sjá þau ríða fram ór skóginum einn riddara alvápnaðan ok með honum eina fríða mey — ok fyrir þeim einn ljótr dvergr á stórum hesti, hafandi eina asnasvipu. Dróttning mælti nú við

meyna: »Far þú skjótt ok bið þenna riddara til mín koma. Ek vil vita, hverr hann er«. Mærin fór nú ok kemr þar er dvergrinn er. Hann talar til hennar: »Þú, jungfrú«, segir hann, »seg mér, hvers þú leitar«. Mærin svarar: »Dróttning sendi mik til þessa riddara at vita, hverr hann er, ok bað hann til sín koma«. Dvergrinn mælti: »Snú aftr, eigi kemstu lengra fram«. »Góði dvergr«, segir mærin, »lát mig koma fram minni ferð«. Dvergrinn reiddiz henni ok slær til hennar með svipunni á höndina, svá at blóðit rann um hana alla. Ok við þat snýz hon grátandi aftr ok segir dróttningu sína ferð. Hon mælti: »Víst er þetta eigi kurteiss riddari, er hann vill þola sínum dverg óhefnt þetta níðingsverk at gøra einni mey slíka skömm. Ok þú, hinn góði riddari Erex, ríð fram ok vit, hverr hann er«. Hann hleypir nú at fram þar er dvergrinn er. Hann kallaði á Erex ok mælti: »Snú aftr, þú fól, eigi kemz þú fram lengra«. Erex segir: »Skríð á brott leiðileg skepna, enn ek mun fara minn veg fyrir þér«, ok skaut honum frá sér. »Nei, nei«, segir dvergrinn, »ek hræðumz ekki þik, því at minn meistari hefnir mín skjótt ef þú gørir mér ilt«, hefr síðan upp svipuna báðum höndum ok slær Erex á hálsinn, svá at húðin fylgði svipunni ok honum lá við óviti. Varð hann við þetta bæði hryggr ok reiðr, ok hefndi sín þó eigi at sinni: því at hann treysti sér eigi vápnlausum við ókunnan mann að berjaz alvápnaðan; snýr aftr við svá búit ok segir dróttningu af ferðum sínum ok (at) sér væri til fallnar tvær skammir, »enn sú þó einka verst, er ek þorða ekki at hefna mín«. »Enn þess sver ek dróttning«, segir hann, »at ek skal eigi fyrr aftr koma til hirðar Artus' konungs enn ek hefi

hefnt þessarar þinnar ok minnar skammar—eða fá aðra hálfu meiri. Skal ek nú ríða eftir þeim skyndilega. Ok lifið í guðs gleði«. Enn dróttning þakkar honum sín svör; heilsa þær honum meir enn hundrað sinnum at skilnaði.

Nú ríðr Erex á brott. Enn dróttning dvaldiz í skóginum eftir þar til at konungr kemr at með sínum mönnum. Hafði konungr veitt hjörtinn; ríða nú heim til kastalans, fara síðan til borða. Ok er allir váru sem glaðastir, þá tók konungr til orða: »Nú vil ek þann koss þiggja hér af hinni fríðustu jungfrú, er ek hefi til unnit með mínu spjóti«. Viðr þessa beiðslu varð sundrþykki mikit, svá at búit var, at öll hirðin mundi berjaz; því at hverr kallaði sína unnustu fegrsta. Ok er í þessum váða stóð, kveðr dróttning sér hljóðs ok fær þat; segir nú Artus konungi frá þeim atburðum, er í skóginum höfðu gørz um brottför Erex; bað hann bíða þar til um þenna koss, er fréttuz ný tíðendi. Játaði hann því gjarna ok öll hirðin.

III. Erex ríðr nú, sem fyrr var sagt, eftir riddaranum alt til aftans, þar til er þeir koma í einn kastala sterkan ok stóran. Þar var mart fólk ok mikil gleði; enn hverr þeirra lét sína gleði, þá er þeir sá þenna hinn vápnaða riddara, ok fylgðu honum til herbergja. Engi lét sem Erex sæi.

Hann gekk nú fram þar, er einn gamall maðr sat á skörum kastalans lítt klæddr ok fríðr sýnum ok nökkut sorgmóðr. Þessi hinn gamli maðr biðr Erex vel kominn með sér; ok þat þiggr hann gjarna, stígr þar af baki; enn húsbóndinn kallar sína dóttur at taka hans hest. Mærin var í einum línkyrtli fornum ok slitnum; enn þó eigi at síðr var allr

hennar líkami svá fríðr, at Erex þóttiz øngva slíka sét hafa; þar fylgðu allir líkamans burðir ok kurteisi, svá at sjálf náttúran mundi eigi annan veg á kjósa, ok undraðiz, hversu hon var svá fríð sköpuð. Ok þegar feldi hann allan sinn elskhuga til hennar. Enn er hon sá Erex, þá feldi hon alla ást til hans, ok þótti þó undarlegt, er hon skyldi kunna at elska ókunnan mann. Stóð nú hvárt ok horfði á annat. Þetta sér húsbóndinn, tekr nú hest hans ok leiðir hann til stalls ok gefr honum korn ok mungát. Enn jungfrúin þjónar Erex ok leiðir hann til sætis, ok skemtir hvárt öðru með blíðu.

Ok er húsbóndinn kemr inn, fagnar Erex honum allvingjarnlega ok talar til hans: »Þín dóttir er hin fríðasta mær í allri veröldinni; enn þat undra ek, at hon er svá fátœklega klædd. Enn yðr satt af at segja, þá er þat minn vili ok bœnarstaðr at þú giftir mér þessa jungfrú, ok betr ann ek henni enn öllu gulli ok ríki míns föður. Ok skal yðr þat fyrir sœmð verða, ef ek má ráða. Vil ek eigi mínu nafni leyna: ek heiti Erex, son Ilax konungs; hefi ek verit með Artus konungi fimm ár. Ok viðr þessa jungfrú vil ek bæði lifa ok deyja. Nú gørið sem yðr líkar um várt örendi«.

Húsbóndinn varð glaðr við, er hans ætt var honum vitanleg orðin, ok mælti: »Oft hefi ek heyrt þín getit at hreysti ok riddaraskap; ok øngum kosti vil ek því neita at gifta þér mína dóttur, ef þat er hennar vili. Ok eigi er hon af því fátœklega klædd, at hon sé þrælborin; því at Melan jarlsson var móðurbróðir hennar. Enn svá lengi hefi ek í hernaði verit ok ófriði, at bæði hefi ek týnt eignum ok óðulum. Ek var fyrri ríkr ok mikils ráðandi af höfðingjum, enn nú þykkir øngum um mik vert,

síðan fátœktin sótti mik. Enn þess væntir mik, at af viti ok kvenlegum listum hafi mín dóttir eigi síðr enn vænleik. Ok nú segi hon sinn vilja«.

Enn þat var auðsótt við hana ok fara þar nú festar fram; ganga síðan til borðs öll ok eru nú glöð ok kát. Einn steikari var þar at matgøra, enn øngvir þjónustumenn aðrir.

Erex spurði, hverr sá riddari væri, er um kveldit reið í kastalann með jungfrúna—ok dvergrinn þeim með fylgjandi. Húsbóndinn svaraði: »Þessi riddari heitir Malpirant; hann er hinn mesti kappi ok íþróttamaðr. Hefir hann margan góðan riddara yfir unnit. Hann stofnar hvert ár einn leik, ok nú á morgin skal hann vera. Hann er svá orðinn, at þessi riddari á einn spörhauk af gulli gørvan; þar er undir ein stöng sjau alna löng af silfri gør; hana skal setja niðr í einn völl; þessi riddari á fríða unnustu; ok ef nokkurr riddari er svá djarfr, at þessa stöng vili á brott bera fyrir ástar sakir sinnar mjóvu ok sér eigna þenna spörhauk, þá skal hann ríða í turniment ok berjaz við Malpirant; liggr þar við líf ok góðs, hverr sem sigraðr verðr«.

Nú segir Erex, hvat hann dregr til þessarar ferðar, ok hverju hann átti at ömbuna þeim riddara. »Já«, segir húsbóndinn, »ek vil fá þér til þessa einvígis bæði góð vápn ok góðan hest«. Erex þakkaði honum sinn góðvilja. Síðan gengu þau at sofa; var Erex lítt hugsjúkr um hag sinn.

Um morgininn stendr Erex upp ok gengr til kirkju ok lét segja sér messu de spiritu sancto ok hlýðir messu. Eveda, hans unnusta, kom einnig, ok fálu sik guði á hendr. Síðan herklæddiz hann eftir dagdrykkju, stígr á sitt ess—ok studdiz hvárki

við stigreip né söðulboga — ok reiddi með sér sína mjóvu; hennar búningr var fára penninga verðr.

IV. Erex ríðr nú á þann völl er leikrinn var stofnaðr. Hann sér, hvar stöngin er ok spörhaukrinn, er honum var frá sagt, ok þar nærri hinn röskvasti riddari Malpirant á góðum hesti ok hans mjóvan ok hinn leiði dvergr með ljótu andliti. Var þar mikit fjölmenni saman komit, ok þorði engi at ráða til hauksins.

Nú ríðr Erex fram ok grípr stöngina ok kallar hári röddu, svá at allir heyrðu, er hjá váru: »þessa stöng, er ek held á, ok þann spörhauk, er hér er á, þá ber ek á brott, ok hann vil ek sverði verja fyrir skyld minnar mjóvu, ef nökkurr þorir til at kalla«.

Viðr þessi orð hleypir Malpirant fram með mikilli reiði ok mælti: »þat veit trúa mín«, segir hann, »at þú talar sem einn snápr; því at þenna hauk skaltu dýrt kaupa ok þar skal við leggja beggja okkar líf ok góðs«. — »Já, já«, segir Erex, »kom til, ef þú þorir, því at ek bila ekki«.

Nú ríðaz þeir svá hart at, at allr þeira söðulreiði gengr í sundr ok bar hvárr annan aftr af hestunum ok kómu standandi á jörð. Síðan brugðu þeir sínum sverðum ok hjugguz til grimmlega, svá hart ok snart, at skildirnir brustu, hjálmarnir stukku, enn brynjurnar slitnuðu, ok hvárrtveggi var svá sárr ok móðr, at varla fengu þeir staðit.

Malpirant mælti þá til Erex: »Hvílumz vit«. »Nei«, segir Erex, »fyrr skaltu fá hér mart stórt slag (ok) þar með láta lífit, ella skal ek dauðr liggja«. Reiddi síðan upp sverðit báðum höndum ok hjó sundr hjálminn ok mikit stykki af hausinum.

Fell Malpirant við höggit til jarðar, enn Erex á hann ofan, búinn til at höggva hann.

Malpirant mælti: »Miskunna þú mér, góði riddari, því at mitt góðs ok líf er í þínu valdi; skal ek ok mín unnasta þjóna yðr, meðan vit lifum bæði«. Erex segir: »At vísu ertu dauða verðr fyrir þá skömm, er þinn dvergr gørði mér í gær ok minni unnustu; því at ek em sá riddari, er (til) yðvar kom. Malpirant svaraði: »At sönnu hefi ek illa gørt; enn þó vilda ek gjarna at þú gæfir mér líf«. Erex segir: »Með því at þú ert nú kominn á mitt vald uppgefinn ok yfirkominn, þá skaltu fara í stað í kastalann Kardigam með þína unnustu ok dverg ok gef þik á vald dróttningar til slíkrar miskunnar, er hon vill þér gørt hafa. Seg, at á morgin skal ek þar koma með mína unnustu«.

Þessu játar Malpirant gjarna ok dvelr ekki sína ferð; því at hann vill halda heit sinnar trúar ok orð þau, er hann hafði við Erex hér um; snýr á brott af kastalanum. Stóðu vinir ok frændr hryggvir eftir ok harma hans ósigr.

Malpirant ríðr nú til þess er hann kemr í kastalann Kardigan til hallar konungs ok stígr af baki. Valven ok Kæi, ræðismaðr Artus konungs, ok margir riddarar váru þar fyrir ok spyrja tíðenda; því at þeir sá hans skjöld höggvinn, brynju slitna ok hann sjálfan særðan stórum sárum. Hann svarar: »Góðir drengir«, segir hann, »hvar er dróttningin? því at ek á við hana skyld örendi—ok henni munu góð þykkja; em ek skyldugr á trú mína henni fyrstri ný tíðendi at segja«. Nú tók Valven í hönd honum ok leiðir hann fyrir konung ok dróttning—ok hans unnustu ok dverg. Kveðr hann konunginn kurteislega, gengr síðan fyrir dróttning ok fellr alt

til jarðar fyrir henni, heilsandi á hana kurteislega ok veglega, ok mælti síðan, svá at allir heyrðu, er hjá váru: »Frú, dróttning«, segir hann, »ek em sigraðr ok yfirkominn ok hingat sendr — ok mín unnasta ok dvergr—til slíkrar miskunnar, sem þér vilið á gøra. Enn mik hefir sigrat hinn röskvasti riddari Erex í einvígi. Enn hann er kátr í kastala þeim, er Roson heitir, ok hans unnasta, er hann hefir sér nýpúsat; er hon svá fögr ok kurteis, at víða um lönd fær eigi hennar líka. Varð ek aldri fyrr sigraðr í einvígi. Gørið nú skjótan órskurð á várt mál eftir yðvarri miskunn meir enn várri tilgørð. Segi ek yðr, at hann kemr hér á morgin með sína hina fríðu unnustu«.

Dróttning mælti: »Sannlega ertu dauða verðr fyrir þá skömm, er þinn dvergr gørði minni mey ok mínum riddara ok ert øngrar miskunnar verðr fyrir oss. Enn af því, at þat er mestr sigr at sigra reiði sjálfs síns enn hjálpa óverðugum, þeim er þarf, —þá stattu upp, riddari, með þinni fylgð, ok skaltu vera hér vel kominn«.

Hann þakkar nú dróttningu sitt líf ok þetta frelsi. Síðan fær dróttning menn til at taka við hestum þeira ok klæðum ok geyma; hon fekk ok lækna til at grœða hans sár; ok var þetta gørt alt með lítillæti ok auðmjúkri þjónustu. Síðan gørði Artus konungr hann hirðmann sinn; var hann þar vel virðr í góðu yfirlæti.

V. Þat er at segja frá Erex, at hann sat í sama kastala eftir þetta einvígi. Jarl einn þessa kastala hét Balsant; hann býðr Erex með mörgum mönnum til veizlu ok hvat af sér at þiggja, er hann vildi. Enn hann vildi til sama herbergis heim ríða

með sínum húsbónda ok unnustu. Ok er jarlinn veit þat, gørir hann þar veizlu af sínum kosti ok fylgir honum sjálfr með sínum mönnum; ok lofa allir Erex fyrir þetta afreksverk.

Ok árla annan dag býr Erex sik til ferðar. Jarlinn fær honum til fylgðar þrjá tigu riddara ok ok gefr honum tvau ess ok marga aðra gripi ok ríðr í veg með þeim, ok skilja með vináttu.

Nú ríðr Erex ok frú hans í kastala þann, er Artus konungr sat í. Gengr konungr sjálfr í móti honum ok hefr frúna af baki; ok tekr dróttning við hennar geymslu ok sér, at hennar klæðnaðr hefir beðit hennar ørlætis, ok þat brast eigi, því at dróttning klæðir þegar meyna guðvefjarkyrtli með dýrlegum búningi, er eigi var minna verðr enn tíu merkr gulls, — þar með guðvefjarskikkju, fóðraða hvítum skinnum, enn reflaða svörtum safala ok gullhlöðum setta þar er bœta þótti. Birti víða af þeim búningi, enn þó bar meira ljóma af hári meyjarinnar enn af gullhlöðunum. Síðan tekr dróttning í hönd henni ok leiðir hana inn með sínum meyjum til hallar konungs. Var konungr þá fyrir með sinni hirð ok Erex. Konungr stóð upp móti dróttningu ok meyjunni ok setti meyna niðr hjá sér ok horfði á hana — ok öll hirðin ok undruðu hennar fegrð. Enn hon hafði roðnat nökkut er hon var inn leidd í höllina, því at hon var eigi vön daglega þvílíku fjölmenni; ok var hennar andlitslitr sem hin rauða rósa með samtengðan hvítan lit sem lilja, eða hit rauða blóð í nýfallinn snæ, eða sólarbirti í heiðríkju veðri. Mátuleg váru hennar tiltœki í sessi ok í göngu ok öllu athæfi.

Nú talar dróttning til konungsins: »Mikillar sœmðar er sá verðr, er svá mikla prýði vann ok

hreysti ok slíka mey flutti til várrar hirðar; ok því sé hann öllum oss vel kominn«. — »Satt er þat«, segir konungr, »ok eigi hefi ek sét fríðari mey. Ok ef þat er samþykki hirðarinnar ok allra dómr, at hon megi vel fríðust ok kurteisust heita af öllum meyjum í várri hirð, þá vil ek þann koss af henni þiggja, er ek vann til með mínu spjóti«. Lauk konungr svá sinni rœðu, at allir játa með einni röddu, at hon ein muni makleg at þiggja af konungi þenna koss fyrir sína fegrð; síðan var þat allra dómr, ok því næst snýr konungr at jungfrúnni ok mælti: »Þú, hin fríða mær, þenna koss gef ek þér af øngri undirhyggju né illvilja, heldr af heilagri ást ok góðum hug, því at þat skal þér heimilt, meðan vit lifum bæði, fyrir útan allan illan grun«.

VI. Nú biðr Erex Artus konung at veita sitt brúðkaup, ok játar konungr því; sendir þegar boð um alt sitt ríki konungum ok jörlum ok öðrum höfðingjum, at þeir komi allir til hans í Linkólne at pikkisdögum, er sumir kalla pentecost eða hvítasunnu, til þessa brúðkaups, enn at öðrum kosti hefði þeir hans reiði.

Erex sendir nú þrjá tigu riddara eftir föður ok móður sinnar unnustu með góðum hestum ok dýrum klæðum. Hann gørir ok orð Ilax konungi föður sínum at hann komi til brúðkaupsins á nefndum dögum.

Ok eftir konungs boði kemr þar saman mikit fjölmenni ok dýrir höfðingjar, þeir er ek mun nú fram telja. Fyrst kom Ilax konungr faðir hans með fimm hundruð riddara vel búinna. Þar næst kemr Variens konungr af Salicusborg með sex hundruð riddara vel búinna. Þá kom Aretus konungr með sínum tveimr sonum, ágætum

mönnum, með tíu hundruð riddara; þeir höfðu allir síð skegg, ok engi þeira var yngri enn sjau tiga vetra. Þessu næst kemr Baldvin konungr af Germaína með sjau hundruð riddara; allir höfðu þeir grán eða hvítan hauk vel mútaðan. Þessu næst kemr Parsius konungr af Rumil — hann var ungr konungr ok fríðr—ok með honum átta hundruð riddara ok ungra manna, ok hafði engi þeira skegg. Hér eftir kom Herculus dvergakonungr ok með honum fimm hundruð dverga—hann var ok sjálfr dvergr— ok með honum Barit ok Rinald, brœðr hans. Þar næst kom Skati jarl ok Algeyr jarl bróðir hans af Andigonie með fjögur hundruð riddara. Þar kom Marginus af Starlzborg með þrjú hundruð riddara, Jotun jarl ok Berald jarl með tvau hundruð riddara; þeir váru af Floresborg. Þar næst kom Arasade jarl af ey þeiri, er Visio heitir, með þrjú hundruð riddara — af þeiri ey, er hvárki er í ormr né padda, þar verðr ok hvárki ofheitt né ofkalt ok eigi vetr. Þar kom Krafst ok Slention, miklir höfðingjar, ok Gorgunr bróðir þeira, — þeir váru af Florisborg ór Flæmingjalandi — með níu hundruð riddara. Þar næst kómu þeir hertogar ok greifar: Gorgum hertogi, Langalíf ok Flavent, brœðr hans, Galadin ok Ralaun, Klerus, Rorian ok Rinald ok hinn mikli Askantan ok mart annarra höfðingja; þessir höfðu þrjár þúsundir manna.

Nú er komit til Artus konungs mikit stórmenni ok mikit fjölmenni, er víða um heiminn höfðu til sótt. Ok er konungr leit yfir þetta fjölmenni, þykkir honum mikit sitt vald ok megn, er mikill hlutr heimsins skal undir hann þjóna ok mektugir höfðingjar; ok gleðz nú í sínu hjarta, enn miklar sik eigi af þegnavaldi, gleðr nú ok sœmir þá alla,

er komnir váru til hans, ok setr þetta brúðlaup með allri prýði ok gleði. Dubbar hann margan ungan mann til riddara, gefr þeim öllum einföld vápn ok ágæt klæði.

Ok nú er púsanardagr kemr, er eftir frétt nafni meyjarinnar, sem skyldugt er í guðs lögum, enn hon nefndiz Evida, ok eigi vissi Erex fyrr hennar nafn. Erkibiskup af Cantuaria púsaði þau saman, ok leið þessi dagr með fögnuði. Enn at kveldi leiðir dróttning jungfrúna til sængr; enn Erex leiddu konungar ok jarlar ok biskupar ok aðrir dýrir höfðingjar. Ok er þeira hjúskapr helgaðr með bœnahaldi ok alls konar prýði.

Stóð þetta brúðlaup yfir mánuð með allri blíðu ok allra handa gleði. Ok at veizlunni liðinni váru höfðingjarnir virðulegum gjöfum út leystir, ok engi fór þaðan gjafalauss.

Enn áðr höfðingjarnir riði á brott, biðr Valven Artus konung ljá til viku frest at hafa burtreið, ok (at) þeir fengi sitt lof, er mesta frægð vinna, ok riddarar prófi sik. Ok þessu játar konungr ok býðr öllum á þann kost. Mátti þar líta margan riddara vel búinn með góðum hestum ok gullofnum klæðum ok ágætum vápnum. Tókz þar sem snarpasta atreið. Enn í öllum þeim mannfjölða fekkz engi líki Erex útan herra Valven; þeir váru jafnir á riddaraskap; báru þeir nú frægð ok lof af konungi ok dróttningu ok af öllum höfðingjum ok þar með af öllum almúganum. Endiz með þessu þessi burtreið, at höfðingjarnir skiljaz með vináttu ok ferr hverr heim til síns ríkis.

VII. Erex biðr konung ok dróttning gefa sér gott orlof heim til síns föður; því at hann hafði

langan tíma í brott verit. Konungr ok dróttning veita honum þetta ok fá honum sœmilegt föruneyti ok skiljaz með mikilli virðingu ok vináttu. Ríðr hann til borgar síns föður með sína unnustu; ok gengr konungr sjálfr móti sínum syni með sinni hirð, ok leiða hann til hallar, ok var þar fyrir búin ágæt veizla.

Síðan setz Erex um kyrt ok ann svá mikit sinni unnustu, at hann fyrirlætr alla gleði ok skemtan ungra manna. Vel er hann virðr af öllum góðum mönnum, enn þó fær hann nökkut ámæli fyrir sitt hóglífi; ok angrar þat hans frú mjök, er hon heyrir honum hallmælt.

Ok einn morgin, er hon liggr í sæng hjá bónda sínum ok hon hyggr at hann sofi, talar hon lágt fyrir munni sér ok mælti: »Harmr er mér þat, herra minn, er þú fær mikit ámæli af þinni ást, er þú leggr á mik, ok þínu hóglífi«. Erex heyrði orð hennar ok sprettr upp þegar í stað, klæðir sik ok mælti til hennar: »Bú þik í stað með þínum hinum bezta búnaði, því at í dag skulum vit af þessari borg bæði ríða, ok eigi lengr vil ek þola ámæli fyrir mitt hóglífi af þeim landsmönnum«. Hon iðraz nú orða sinna enn klæðiz þó með mikilli skyndi.

Herra Erex tekr nú sín herklæði ok þeira hesta, söðlar þá ok setr á bak sína frú. Síðan gengr hann til síns föður ok segir honum sína ætlan. Enn hann angrar mjök ok alla hirðina hans tiltekju, ok fá þó ekki at gørt. Hleypr síðan Erex á sinn hest ok ríðr með sína unnustu út af staðnum ok ekki manna með honum, því at hann heitr hverjum þeim manni bráðum dauða, er honum vildi fylgja, ok því þorði þat engi at gøra.

Hann ríðr nú á þá mörk, er Hervida heitir.

þar lágu úti átta spillvirkjar, er drápu menn ok rændu fé; ok því eyddiz þar almannavegr, ok var þat mörgum mikit mein. Erex biðr nú sína frú ríða fyrir sér ok óttaz ekki þat fuðr eða hverr váði sem at hendi ferr, ok tala ekki við sik.

þau ríða nú lengi um skóginn, þar til er þau ríða svá, at þau sjá einn kastala — ok þar úti fyrir þrír riddarar, allir sitjandi á góðum hestum, ok skemta sér; ok veit Erex at þeir eru spillvirkjar. Ok er þeir er í kastalanum váru sá ferð hans, kalla þeir hátt á sína kompána ok segjaz sjá einn riddara vel búinn ok með honum fríða mey. þá mælti einn: »þat veit trúa mín«, segir hann, »at ek skal eiga hans frú; því at ek em yðvarr húsbóndi; því á ek fyrstr at kjósa af váru herfangi«. Annarr mælti: »Ek skal eiga hans sverð«. þriði mælti: »Ek skal eiga hans brynju«. Hinn fjórði mælti: »Ek skal eiga hans skjöld ok spjót«. Hinn fimti mælti: »Ek skal eiga hans hjálm, merki ok gyrðil«. Hinn sétti mælti: »Ek skal eiga öll klæði hans«. Hinn sjaundi mælti: »Ek skal eiga hans hest ok söðulreiði«. þá mælti hinn átti: »þér skiftið ójafnt við mik ok ranglega; ok með því at ek fæ ekki fé, þá skal ek eiga hans hœgri hönd, fót ok lífit með«. Nú ríða þessir þrír fram at Erex, er búnir váru; enn hinir herklæðaz á meðan, er í kastalanum váru, ok búaz at veita lið sínum kompánum ef þarf.

Nú sér Evida hvar þessir þrír riddarar ríða ok láta ófrýnlega. Hon minniz á þögn, er henni var boðin, enn má þó ekki annat fyrir ástar sakir við Erex enn snúa nú aftr ok segir honum; því at hon var langt fram undan í veginn. Fær hon óþökk af honum þar fyrir. Ok jafnskjótt er þeir finnaz, leggr einn þeira til hans í skjöldinn ok beit ekki á;

enn lagit hljóp út af ok niðr í völlinn, enn hann laut eftir. Erex sló hann með sinni burtstöng svá fast á hálsinn at augun hrutu ór höfðinu, fell hann til jarðar í óvit, ok hestr hans trað hann undir fótum til bana. Annarr höggr sínu sverði í skjöldinn svá fast, at festi í skildinum; Erex snarar svá skjöldinn, at hinum varð laust sverðit, ok slær hann svá fast með skjaldarröndinni at heilinn lá úti. Þriði snýr undan, skýtr hann þann í gegn um með spjóti; fell hann dauðr á jörð. Í þessu kómu at fimm þeira kompánar; tekz þar hin snarpasta orrusta, ok lauk svá, at Erex feldi þá alla, enn varð lítt sárr. Tekr hann vápn þeira ok hesta, ríðr með sína frú í kastalann, sefr þar um nóttina, ok var þar ekki manna fyrir.

VIII. Um morgininn í ár ríðr Erex af kastalanum ok læsir honum sterklega. Hefir hann þaðan átta hesta klyfjaða með herfang, ok var þó meira eftir. Ríðr hans frú fyrir, enn hann rekr hestana eftir, ok fara svá marga daga, enn liggja úti um nætr, unz þau koma í eina borg, er Pulchra heitir. Þar réð fyrir Milon jarl. Þar tekr Erex sér náttstað innan borgar hjá einum bónda. Allir undruðuz hennar fegrð. Þetta var sagt jarlinum; hann gengr síðan til móts við Evida ok Erex ok fagnar þeim vel, enn þó kendi hann þau ekki. Þó var hans auga hvergi útan á Evida ok eigi síðr hans hjarta, ok allr þóttiz hann brenna fyrir ástar sakir, ok talar til hennar leynilega: »Heyr mik, hin fríðasta kona í allri veröldinni; þín fegrð sigrar alla veraldar prýði, ok lofaðr sé guð, er kann svá skapa fríða skepnu. Mitt hjarta stiknar alt fyrir þína fegrð; skaltu mín frú vera ok alla

hluti skipa í mínu ríki eftir þínum vilja«. Hon segir: »Guð gæti þín, jarl, þú ert ríkr höfðingi ok af guði skipaðr at hefja hans kristni ok refsa ranglátum, enn ek em bundin í helgum hjúskap, ok munt þú eigi vilja ræna skaparann tveimr sálum senn ok kaupa þér ok mér helvíti«. Jarlinn svarar: »Svá fastlega er mér þetta í vilja komit, at ek missi eigi þenna kost fyrir alt veraldar gull, ok ek skal þín fá enn þíns bónda höfuð láta af slá, þótt þar liggi guðs reiði á; ok ertu svá ær ok vitlaus, at þér þykkir betra at fylgja einum vallara fátœkjum enn sitja í hásæti hjá mér ok stýra öllu mínu ríki með mér«. Evida angrar nú mjök, ok tekr þó snjalt ráð ok skjótt ok mælti svá: »Herra«, segir hon, »ek finn þinn vilja øruggan til mín; ok því vil ek þat gjarna gøra, ef þér hlítið mínum ráðum: látið okkr hjón bæði sofa í friði í nótt, at ek sýnumz eigi ráða honum bana, enn at morni gørið sem yðr líkar við hann; ok haldið yðnr orð við mik, ok fáið mér yðvart innsigli«. Þessu játar jarlinn glaðlega ok gørir svá; gengr síðan á brott með sínum mönnum. Enn þau fara til náða; ok þegar þau ganga í sæng, segir hon Erex alt þeira viðskraf ok sýnir honum innsigli jarlsins til jartegna. Ok jafnskjótt klæðiz hann, ok búaz þau á brott ok riðu út af staðnum ok gáfu bónda góðan hlaupara fyrir sinn greiðskap.

Ok er jarlinn verðr þessa víss, herklæðiz hann skjótt ok hans ráðgjafi, er Bolvin hét, ok hundrað riddara, ok ríða hart eftir Erex, ok finna hann við einn skóg á sléttum völlum. Jarlinn ok ráðgjafinn váru lengst fram undan liðinu. Evida segir Erex eftirreiðina, ok fær hon óþökk af honum þar fyrir. Þó snýr hann aftr móti Bolvin ok leggr sínu spjóti

í gegn um hann ok kastar honum dauðum af hestinum. Í því kemr at Milon jarl ok leggr í skjöldinn Erex, svá at rifnaði hinn ýzti hlutr brynjunnar í sundr, ok hefði Erex dauða af fengit, ef brynjan hefði eigi hlíft honum, ok varð hann þó mjök sárr. Hann høggr í sundr spjótskaftit fyrir jarlinum ok annat högg í hjálminn, svá at af sneið hjálminum þat, er nam, ok fylgði þar með hárit ok hausfyllan ok þar með eyrat, ok sverðit kom niðr á öxlina ok sneið af þat, er tók, svá at jarlinn misti höndina, ok fell hann við þetta í óvit af hestinum til jarðar. Erex forðar sér á skóginn, enn jarlsmenn koma þar at, er hann liggr, ok styrma nú sumir yfir honum, enn sumir ríða eftir Erex. Í því raknar jarlinn við ok kallar hári röddu, biðr øngvan svá djarfan vera, at eftir honum ríði eða mein gøri, ok talar svá: »Guð hefir réttum dómi yfir oss komit: ek vilda honum dauða fá, enn hans hinni vitru konu skömm ok skaða ofan á, enn þat er nú á mér niðr komit, er minn hinn œzti ráðgjafi er dauðr, enn ek sárr. Fari, sem guð vill, ok ráði (hann), hvárt ek lifi lengr eða skemmr, enn at vísu skal þessa óhefnt af mér, ok skulu þau í friði fara fyrir mér«.

Snýr jarlinn aftr við þetta; enn Erex ríðr nú sinn veg þann dag um skóginn, ok taka þau náttstað í einu rjóðri um kveldit, ok bindr (Erex) sár sitt. Enn at morni riðu þau af skóginum fram hjá einum kastala. Af þeim kastala ríðr út einn riddari svá stórr ok þreklegr, at Erex þóttiz øngvan annan þvílíkan sét hafa. Hann hafði öll vápn gulli búin (ok þar) með vænt ess; hans söðulreiði var af purpura ok hans bliat, enn hans merki af baldrkinn, alt gullskotit. Hann ríðr hart at Erex

ok talar til hans: »Þú, riddari«, segir hann, »fá mér þína hina fríðu unnustu, því at þat sómir vel, (at) hon skuli mín vera, ok hana vil ek gjarna fá ok þar lífit leggja á«. Erex segir: »Ek em lítt til einvígis fœrr, enn fyrr vil ek berjaz enn láta mína unnustu; því at ek hefi réttara at mæla«. Hefz hér upp hin snarpasta orrusta ok svá sterkleg atreið, at þeir fara báðir aftr af hestunum ok koma standandi á jörð, ok bregða sínum sverðum; ok høggr hvárr til annars í ákafa, þar til er þeir eru svá móðir ok sárir, at þeir geta varla reitt sverðin; ok um síðir standa þeir á knjánum. Ok gengr svá, at Evida grætr sárlega, er hon sér farar síns bónda, svá at hon liggr stundum í óviti af harmi.

Nú biðr kastalamaðrinn hvíldar, ok fær hann þat, ok spyrr Erex at nafni. Enn hann segir, at hann skal fyrri segja sitt nafn; ok svá gørir hann ok mælti: »Ek em konungr at löndum ok auðœfum, svá at mér þjóna fjórir jarlar ok sjau greifar, ok mart annat stórmenni; enn nafn mitt er Guimar, ok em ek systurson Ilax konungs. Enn nú segið mér yðvart nafn. Enn allri fann ek betra riddara enn þik«. Erex segir nú sitt nfn, föður ok ætt. Ok nú kastar riddari Guimar sverðinu ok rennr á háls Erex ok fagnar honum blíðlega ok biðr af sér reiði ok býðr honum með sér alla kosti. Erex gefr honum upp sína reiði fyrir frændsemis sakir, ok ríða heim til kastalans, ok dvalðiz þar hálfan mánuð. Grœðir Erex sár sín, ok gróa þau snart; ok þegar er honum er aftrbata, býz hann á brott, ok vill eigi föruneyti með sér hafa; enn Guimar frænda sinn biðr hann veita sér lið, ef þarf. Hann játar því gjarna, ok skiljaz með vináttu; harmar hann þat mjök, er hann vill øngva menn með sér hafa.

ór sínu ríki, þar er hann eigi þó margar torfœrur um at fara.

IX. Nú ríðr Erex marga daga, þar til er hann kemr á einn eyðiskóg þykkvan ok víðan; taka þau sér þar náttstað í einu rjóðri. Ok um miðnætti heyra þau mikinn grát ok ill læti. Erex stendr upp ok tekr hest sinn ok ríðr eftir þeim látum, þar til er hann sér eina konu grátandi hlaupandi um skóginn; hon reif af sér klæðin ok þreif í sitt hár. Hann spyrr, hvat hon grætr. Hon svarar: »Ek var rík kona ok átta ek mér ágætan bónda; vit riðum á þenna skóg með tuttugu riddara ok mikilli gleði; enn at oss kómu tveir jötnar í gærkveld ok drápu alla riddara, enn tóku bónda minn harðlega ok börðu ok bundu á bak; enn ek kómumz undan; em ek nú fátœk ok aum ok vesul orðin; tóku þeir ok vára hesta ok klæði; eru þeir skamt heðan. Nú várkunnið mér minn harm, þótt þér fáið eigi meira at gørt; því at ófœrt er við þá at eiga«. Erex mælti: »Grát eigi, kona, ok bíð mín hér, enn at vísu skal ek þá finna ok freista, hvat ek fæ at gørt«.

Hann tekr Evida af baki, harmsfulla um ætlan síns bónda. Hann hleypir nú í brott í skóginn sem harðast. Ok brátt getr hann at líta, hvar tveir jötnar fara; ok rekr annarr þeira marga hesta klyfjaða af góðum vápnum ok dýrum klæðum; annarr ríðr miklu síðar ok hefir hest í togi; á honum var alnøkkviðr maðr—ok bundnar hendr á bak aftr, enn fœtr niðr undir kvið,—svá barðr ok víða lamðr, at hestrinn ok maðrinn flóði allr í blóði, ok víða runnu þá blóðlœkir af honum, ok var hann nú svá nær kominn at bana. Erex snýr at þeim, er með manninn ferr, ok mælti til hans: »Góði herra«,

segir hann, »lát lausan þann mann, er svá er hörmulega haldinn, ok haf þar fyrir mína vináttu«. Jötuninn lítr til hans grimmlega ok mælti: »Dragztu á brott, þú leiðr skálkr, ef þú vilt líf hafa, enn aldri frelsir þú manninn af mínum fundi«. Erex mælti: »At vísu skal ek frelsa hann, ef ek má«. Jötuninn hló at honum ok mælti: »Þú, fól, talar sem einn snápr; því at ekki hefir þú meira við mik at gøra enn lamb við león«. Erex høggr til jötunsins með sínu sverði á öxlina ok sneið um þvert brjóstit ok út um síðuna annars vegar, ok steypir honum dauðum af hestinum. Í þessu kemr at hans kompánn ok reiðir upp stóra járnklumbu ok slær til Erex; hann brá fyrir sik skildinum af öllu afli, ok lamðiz hann allr; enn höggit kom á háls hestinum, ok fell hann dauðr til jarðar. Enn Erex hafði þykk mikinn af högginu, þótt eigi kœmi glöggt á hann ómætti af, ok rasaði til jarðar. Þetta sér jötuninn ok reiðir upp kylfuna af öllu afli ok ætlar at slá hann í höfuðit, svá at heilinn liggi úti. Erex spratt á fœtr ok hleypr aftr í millum fóta honum. Þetta högg varð svá mikit, at járnkylfan sökk at höndum honum í jörðina, ok laut hann mjök eftir högginu. Erex reiðir nú upp sverðit tveim höndum af öllu afli ok høggr á hrygginn jötninum ok sníðr hann sundr í miðjunni. Síðan leysir hann hinn bundna riddara ok fréttir hann at nafni. Enn hann fellr fram til jarðar fyrir hans fótum ok þakkar honum fagrlega sína lausn ok lífgjöf ok mælti: »Nafn mitt er Kalviel; ek em ættaðr af Karinlisborg; mín unnasta heitir Favida, dóttir Ubba jarls af Buderisborg; enn ek em hertogi af Folkborg. Nú gef ek mik ok mína unnustu til ævinlegrar þjónustu þat alt at gøra, er þér bjóðið oss«. Erex mælti ok

þakkar honum sitt boð; segiz eigi þann þrælka, er guð hefir frelst með sinni miskunn, enn það hann ríða til Artus' konungs ok segja honum sannendi af sínum ferðum; enn hann játar því gjarna; tóku síðan hesta sína ok alt herfangit, er jötnarnir höfðu með farit, ok finna sínar unnustur. Varð þar fagnafundr mikill með þeim; skilja síðan með vináttu, ok ríðr Kalvil til hirðar Artus' konungs ok segir frá ferðum Erex. Ok varð konungr glaðr við þessa sögu ok svá hans hirð, ok fagna hans undarlegum röskleik.

X. Frá Erex er þat at segja, at hann ríðr lengi um skóginn ok hans unnasta, ok hafa øngva fœðu útan aldin af viðum. Ok einn dag heyra þau ógurleg læti; því næst sá þau, hvar einn flugdreki flýgr ok hefir einn mann í sér alvápnaðan ok hefir sólgit hann meir enn í beltisstað. Hann lifði enn. Drekanum varð maðrinn þungr, ok flaug lágt.

Erex harmar nú dauða dýrðlegs drengs ok heitr af öllu hjarta á guð sér til hjálpar enn manninum til lífs; ríðr síðan fram at honum með øruggu hjarta, vill heldr missa sitt líf enn leita eigi við at hjálpa þeim manni, ok høggr á bœxl drekanum, svá at hann kiknaði. Við þetta högg lætr hann upp manninn ok vendir sér at Erex, ok hleypr nú at honum með gapanda munni. Erex hleypr af baki hestinum ok leggr sínu spjóti í munn drekans af öllu afli til hjartans, ok fell hann dauðr á ess Erex, ok fekk þat þegar bana.

Nú gengr Erex at þeim manni, er á vellinum lá í óviti, ok hans frú Evida, ok leita þau honum lífs, sem þau megu. Ok er hann raknar við, þakkar hann þeim hjartanlega sína lífgjöf. Þá

spyrja þau hann at nafni. Hann svarar: »Ek heiti Plato, Vigdæiborgar hertogi, systursonr herra Valvens af Artus' garði. Enn þessi dreki tók mik í morgin sofanda af mínum skildi; ok er mín frú ok hirðsveinar skamt á brott heðan leitandi mín. Nú gef ek mitt ríki ok mik í þitt vald«. Nú þakkar Erex guði, er hann hefir frelst svá góðan riddara; því at gørla kennir hvárr þeira annan, ok varð þar fagnaðarfundr með þeim. Ok skjótt koma þar menn Plato ok hans unnasta, sorgmóð af hans brotthvarfi, ok ætlaði hann dauðan. Ok er þau sá hann frelstan ok fundu hann lífs vera ok vita, hversu at hefir borit, verða þau fegnari enn frá megi segja, fallandi til fóta Erex, þakkandi honum mikillega þenna sigr ok mildiverk, bjóðandi honum sína fylgð ok þjónustu. Enn hann neitti því skjótt ok biðr þau fara til Artus' konungs ok segja honum, hvat til tíðenda hefir borit í þessari ferð. Enn þau gøra svá, ok þó nauðig; skilja svá við hann at sinni.

Enn Erex ríðr um skóginn með sína unnustu langa hríð, unz hann sér, hvar ríða sjau menn alvápnaðir; reka þeir marga hesta klyfjaða af dýrum gripum til eins kastala, er skamt stóð þaðan, ok þar á fjóra riddara bundna ok sára ok fjórar jungfrúr harla vænar. Ok þeir sjá, hvar Erex ríðr, ok þegar snúa þrír at honum, enn fjórir ríða til kastalans at geyma herfangit. Sá, er fyrir þeim var, kallar hári röddu: »Þú, riddari«, segir hann, »ríðr sem fól í hendr oss öllum. Enn ef þú vilt líf hafa, þá fá oss vápn þín ok klæði, hest ok unnustu, enn gakk í línklæðum einum — ef þú vilt líf hafa — ok berfœttr, ok þakka oss ævinlega lífgjöf«. Erex svarar: »Þessir eru ójafnir kostir; ok dýrt

skulu þér mitt líf áðr kaupa enn þér fáit þat«. Nú ríðr (Erex) at þeim ok leggr sínu spjóti fyrir brjóst einum þeira ok hrindr honum dauðum af hestinum. Enn til annars høggr hann sinni hœgri hendi ok sneið hjálminn, svá at heilinn lá á jörðinni. Enn hinn þriði snøri undan við fall sinna félaga, ok fær skjótan dauða, því at Erex høggr á hans bak, svá at hann tók sundr í miðju. Í því kómu at honum fjórir, ok riðu allir senn at Erex; ok var höfðingi þeira verri einn viðreignar enn hinir allir. Fær Erex nú mörg sár ok stór, ok svá rifna upp hin fornu sár. Enn svá lýkr, at Erex fellir þá alla; enda er hann þá mjök yfirkominn af sárum ok mœði. Ok þó ríðr hann skjótlega þangat, er hinir bundnu váru, ok leysir þá; spyrr þá síðan at nafni. Enn sá segir, er fyrir þeim var: »Ek heiti Juben hertogi af Freiheimi; enn þessir eru þrír mínir brœðr, Perant ok Jodim ok Malides, hertogar af Manaheimi; eru þessar várar unnustur. Enn vér fréttum til þessara illvirkja ok hugðum at freista með várri frægð, enn viljum þér nú gjarna þjóna«. Erex mælti: »Þér, góðir herrar«, segir hann, »farið í guðs friði fyrir góð boð, enn yðra þjónustu vil ek ekki hafa. Enn ef þér vilið mér nökkut (til sœmðar) gøra, þá fari þér skjótt ok segið Artus konungi at Erex Ilax son hefir yðr frelst«. Enn þeira foringi játar því gjarna ok biðr hann af baki at stíga ok binda sár sín ok hvílaz þar hjá þeim um stund; enn hann vill þat eigi ok snýr á skóginn með Evida; þeir vilja þá fylgja honum, enn hann fyrirbýðr þeim þat; ok snúa þeir aftr í kastalann ok binda sár sín ok dveljaz þar nökkurar nætr ok ríða þaðan á Artus' fund.

XI. Þat er at segja frá Erex ok hans frú, (at) þau ríða fram á skóginn á grœna völlu; þá sœkir hann svá fast blóðrás, at hann fellr af sínum hesti. Enn þat óvit var svá lengi, at Evida ætlar hann dauðan ok aumkar sik alla vega ok grætr sárlega ok leggz á líkamann ofan ok mælti þessum orðum: »Vesul em ek orðin af dauða bónda míns, ok þess annars, at með minni tungu kom ek honum á þessa ferð, er ek þagða eigi yfir ranglegu ámæli vándra manna. Eða hversu má ek lifa við harm eftir þvílíkan bónda? Því mun ek fá mér skjótan dauða með hans sverði«. Hon bregðr þá sverðinu með hörmulegum gráti, svá at langt mátti heyra, ok vildi reisa þat á hjöltin; enn þat var svá þungt, at hon gat varla af jörðu lyft; og jafnan er hon skeindi fingrna, þá kipti hon at sér hendinni; ok þá ætlar hon at fallaz á eggjarnar.

Ok er hon var at þessu starfi, kom at henni ríðandi með mikinn flokk manna einn jarl, er Placidus hét, ok firrir hana þessum váða, ok töluðu þat óráð, at hon týndi bæði lífi ok sálu, ok missa þar fyrir himnaríki. Jarlinn segir, at hennar fegrð ok kurteisi megi skjótt fá henni fremra bónda; enn hon fyrirlítr öll hans ráð. Jarlinn býðr sínum mönnum at til búa barar í skóginum. Ok er þat var gørt, er líkit heim borit til hallar ok virðulega um búit.

Jarlinn setr Evida í kné sér ok er fúss við hana at tala ok býðr henni sik at eiga ok alt sitt ríki; enn þó veit hann eigi hennar nafn. Enn hon neitar þessum kosti þverlega. Jarlinn þykkiz eldi ausinn, er hann skal eigi þegar við hana eiga samræði, ok biðr nú sinn hirðprest púsa þau saman. Enn hann segir: »Þat eru guðs lög eigi, nema hon

gefi leyfi til«. Enn þat fekkz eigi af henni. Jarlinn birtir nú eigi at síðr mikla ást til hennar, ok lætr eigi at síðr bjóða mönnum til veizlu. Ok eru borð upp tekin ok skipuð höllin af hirð jarls ok borgarmönnum. Hann lætr fram fyrir Evidam gull ok gørsemar ok alls konar dýrgripi, ok blíðkar hana sem hann má alla vega. Enn hon kastar öllu ok neitar ok segir hann aldri skulu verða sinn bónda. Jarlinn reiddiz nú ok slær hana pústr ok biðr hana eta með sínum bónda. Hon grætr sárlega; enn hirðinni líkar illa tiltœki jarlsins, ok verðr af þessu mikit hark í höllinni.

Ok þessu næst tekr Erex at vitkaz ok lítr brátt Evidam ok skilr brátt, hvat fram ferr; líkar nú illa ok hleypr af börunum ok bregðr sverði ok høggr til jarlsins í höfuðit, svá at heilinn lá á jörðunni. Af þessu verki kemr svá mikill ótti yfir hirðina alla, at hverr hleypr út af höllinni, sem mest má, svá mælandi: »Skundum undan, sem mest megum vér, því at fjándinn er í líkinu ok hefir drepit jarlinn«. Gørðu nú svá allir ok fálu sik, hverr sem einn.

Enn Erex ok hans frú búaz af höllinni, sína hesta í garðinum skjótt finnandi, stíga á bak ok ríða í brott af borginni; ríða skyndilega allan þann dag ok nóttina með, þar til er þau taka sér náttstað á einum fögrum velli við einn brunn vænan. Ok bindr Evida um sár Erex, ok sofa síðan til dags; ok taka síðan hesta sína ok ríða til eins kastala, ok dvölðu(z) þar þrjár nætr ok hvíla sik. Þaðan ríða þau langan veg.

Ok einn dag sér Erex, hvar ríðr einn riddari, ok kennir, at þar er þá kominn Kæi, ræðismaðr Artus' konungs. Enn hann kennir eigi Erex, ok

þar þegar er þeir finnaz, býðr hann Erex burtreið. Enn þótt hann væri mjök sárr, þá vill hann þó eigi neita. Ok í hinni fyrstu atreið fellir hann Kæa ræðismann af baki ok tekr hest hans ok hefir með sér. Ok þá kennir hann Erex at vápnabúnaði, ok biðr Erex gefa sér hest sinn; ok fekkz eigi þat fyrr, enn hann sagði, at Valven ætti þann hest; ok skilðuz með því at sinni.

XII. Nú er at segja frá Erex ok hans frú, at þau ríða leið sína ok taka sér náttstað í einu rjóðri. Hann ómætti þá fast, ok talar þá til Evida þessum orðum: »Í mörgum þrautum höfum vit um hríð verit, ok hefir guð ór öllum vel leyst; enn nú hefi ek reynt af þér sanna ást, dygð ok trúfesti. Er nú ok meiri ván, er skjótr verði skilnaðr okkarr, því at fast angra mig stór sár ok langt matleysi«. Ok þessu næst fellr hann í óvit.

Evida grætr nú sárlega. Ok í þessu bili kemr at ríðandi Guimar konungr með marga riddara, ok kennir skjótt Erex ok Evidam, ok huggar hana skjótt, enn lætr Erex í hœgjan vagn ok flytr hann heim í sína borg—því at hon var skamt þaðan,— ok fær honum til lækningar systur sína, er Godilna hét; því at hon gat alt heilt grœtt. Ok hressiz hann skjótt ok er þar í góðum fagnaði.

Ok er hann er heill orðinn sinna sára, biðr hann konung orlofs ok fær þat með því, at hann sjálfr vill fylgja honum; ok þat þiggr Erex. Guimar konungr gefr Erex þrjá tigu riddara alvápnaðra til fylgðar ok gott ess, komit af Lombardi ok keypt fyrir tuttugu merkr gulls. Ok hann gaf Evida góðan gangara með gyldum söðli — ok víða settan gimsteinum, enn beisl ok ístöð með gull

gør með svá mik(l)um hagleik, at á söðulboganum váru skrifuð öll stórmerki Trojumanna, enn söðulklæðin af hvítum purpura, víða gullsett. Þetta smíði var með svá miklum hagleik, at hinn fljótasti ok hinn bezti höfuðsmiðr í öllu Bretlandi gat þat eigi fullgørt á sjau árum. Þar með fylgði kvenmannsbúningr eigi minna verðr enn sex tiga marka gulls. Riðu síðan út af borginni öll samt með mikilli gleði til einnar ágætrar borgar margra dagleiða þaðan. Þar réð fyrir Estuen konungr. Sú borg var sterklega bygð; hon hét Bardiga. Nú vill Guimar konungr ekki þar koma; enn Erex spyrr, hvat því veldr; enn hann segir: »Í þessari borg er sá staðr, er heitir Hirðar-fagnaðr, ok hann hefir mörgum góðum riddara orðit ófagnaðr; því at margr hefir forvitnaz, hvat þar bygði í, ok hefir engi aftr komit innan hinna næstu sjau ára, sá er farit hefir, þó at allröskr riddari verit hafi. Enn þetta er eitt pláz af borginni ok sterklega múrat. Ek óttumz, at þú vilir þar koma, ef vit ríðum í borgina«. Erex segir: »Svá frægt er þetta nafn, at ek verð fyrir víst þar at koma í borgina; eða ‚hvat veit sá, er enskis freistar'«?

XIII. Nú ríða þeir í borgina ok konungsgarðinn; ok er þeim þar vel fagnat, ok sjálfr Essuen konungr gengr í móti þeim ok leiðir þá til sinnar hallar ok gørir þeim ágæta veizlu. Nú spyrr Erex, hvar sá staðr er, er Hirðar-fagnaðr heitir, ok segir þat sitt erendi þangat, at reyna sik þar, ef nökkut mætti til frægðar verða; ok biðr hann orlofs, ok þykkir sér ósœmð í, ef synjat er. Konungr svarar svá: »Ek vil yðr því eigi leyna«, segir hann, »at þessi beiðsla hefir mörgum manni at skaða orðit,

svá at á þessum sjau árum hafa allir lífit mist; ok þar vil ek gefa yðr til hálft mitt ríki, at þér komið aldri í þann stað. Enn ef yðra ferð hefta hvárki gjafar né ummæli, þá gørið sem yðr líkar«. Erex þakkar konunginum sitt boð, enn segiz at vísu vita vilja, hvat byggir þann stað. Nú hryggviz konungrinn ok mest Evida, ok gefz upp gleðin; ok fara menn til náða.

Enn um morgininn þegar vápnaz Erex ok hleypr á sinn hest; enn konungrinn ok öll hirðin fylgja honum til þess staðar, er hann forvitnaði um, ok skiljaz þar við hann með mikilli áhyggju, ok báðu guð honum miskunnar.

Um þenna stað var einn múrr ok eitt port með sterkri járnhurð, ok var hon eigi læst, því at hana geymði einn dvergr, ok lét upp fyrir þeim, er inn vildu. Útan á múrnum váru margar stengr ok þar á mannahöfuð, með þeim smyrslum, at aldri máttu fúna; þar máttu margir líta sinn ástvin. Nú ríðr Erex inn um þetta port ok hans frú. Þar var fagr völlr; þar lá margr skjöldr brotinn, mörg brynja slitin. Þau riðu at einum grasgarði mjök fríðum; í honum stóð eitt tjald alt gullskotit með eximo; í því var ein sæng af brendu silfri gør með ágætum búnaði; í henni sat ein kona svá fögr, at Erex þóttiz øngva fegri sét hafa útan Evidam. Þau nema staðar við þessa sýn. Í þessu kemr at þeim ríðandi einn riddari sterklegr ok alvápnaðr á einu essi, ok hefr svá sína rœðu til Erex með illyrðum svá segjandi: »Hverr ertu, hinn heimski ok hinn djarfi, er á brott ætlar at stela minni eigu ok unnustu? Margr hefir hingat sótt dauða ok ilt erendi, ok svá skalt þú«. Erex segir: »Hvat skulu slík stóryrði? Því at karlmenn skulu

með vápnum vegaz, enn ekki með illyrðum. Ok ef þik fýsir ilt at leika, þá skaltu slíkt í móti hafa«.

Nú tekz þar hin harðasta atreið, ok brýtr hvárr sína burtstöng á öðrum, enn hvárrgi gekk ór söðli fyrir öðrum. Síðan hlaupa þeir af sínum hestum ok berjaz með sínum sverðum; ok gefr hvárr öðrum stór slög, ok báðir eru þeir svá móðir ok sárir, at varla orka þeir at standa uppi. Enn svá lýkr með þeim, at sá fell, er fangit bauð, ok biðr griða, ok fær þat.

Erex spyrr hann at nafni, enn hann segir: »Malbanaring er mitt nafn. Ek var lengi með hinum frægja Ilax konungi. Enn þessa jungfrú nam ek á brott frá föður sínum, þó með hennar vilja; trúlofaði ek henni hina fyrstu bœn at veita, enn hon bað mik í þenna stað at fara ok hér vera ok aldri við hana skilja fyrr, enn ek yrða sigraðr af einum riddara; enn hon ætlaði þat aldri verða mundu. Enn hennar faðir er Tracon jarl af Arnsborg, ríkr ok mikill kappi. Ok því gørði hon svá, at henni þótti ósœmð í, at menn vissi, at hon ætti einn riddara, enn óttaðiz, at hennar faðir mundi mik með miklu fjölmenni vinna, ef hann vissi, hvar ek væra. Nú gørið svá vel ok segið mér yðvart nafn, at ek mega vita, hverr mik hefir sigrat«. Erex segir nú sitt nafn ok síns föður; ok gørla kennir hann Malbanaring. Verðr þar mikill fagnaðarfundr, því at Evida kennir hér sína frændkonu, er Elena hét; váru þær brœðra dœtr. Ríða síðan öll saman á brott þaðan í konungsgarðinn. Ok verðr þar af þeira tilkómu mikil gleði, fyrst konunginum ok síðan öllum út í frá. Lofa allir Erex fyrir sína hreysti ok riddaraskap.

XIV. Essuen konungr leiðir þá virðulega af garði ok þakkar Erex honum gott yfirlæti. Ok eftir tíu daga liðna koma þau til kastalans Kardigan. Þar var Artus konungr ok hans dróttning. Konungrinn sjálfr gengr í móti honum fagnandi með mikilli blíðu, svá ok Guimari konungi ok öllu þeira föruneyti, leiðandi þá til hallar, skipandi hit næsta sér í hásæti,—enn Evidam hjá dróttningu ok hina fríðu Elenam, hennar frændkonu, — spyrjandi Erex tíðenda af sérhverjum hans ferðum, þótt hann vissi mörg hans afreksverk áðr. Enn Erex sagði honum greinilega alt, hvat yfir hann hafði gengit. Konungi þótti mikit um hans hreysti, ok lofar öll hirðin hans hraustleika.

Þá gengr fram fyrir konunginn Malbanaring ok fellr til fóta konunginum, segjandi honum sína ævisögu, gefandi sik allan á hans vald, biðjandi sér miskunnar, ok fær þat fyrir bœnarstað Erex. Gøriz hann nú konungs maðr ok fær skjótt mikit metorð fyrir sína hreysti; því at hann prófaðiz, sem var, hinn bezti riddari í öllum mannraunum.

Artus konungr talar þá til Erex: »Þér, herra Erex«, segir hann, »hafið reynt yðr í mörgum mannraunum, ok hefir guð ór öllum vel leyst. Nú er þat mitt ráð, at þér léttið þessari ónáð ok takið nú hvíld ok frelsi; því at ek kann at segja yðr, at Ilax konungr, faðir yðvarr, er andaðr, ok stendr hans ríki geymslulaust undir margskonar háska ok ófriði. Vil ek, at þér ríðið fyrst heim ok frelsið yðvart ríki ok hafið þar til várn styrk, enn komið til mín at jólum með erkibyskup yðvars ríkis ok öðrum höfðingjum ok takið hér vígslur«. Erex þakkar honum vel sín heilræði ok frábæran vinskap, er hann hafði honum sýnt, ok játar svá at gøra,

sem hann beiddi. Ok eftir liðinn tíma tekr hann orlof af konungi ok dróttningu. Reið hann heim í ríki sitt, friðandi þat ok frelsandi, enn at jólum öllum höfðingjum síns lands til sín stefnandi, síðan sína ferð til Artus' konungs byrjandi, jóladaginn hinn fyrsta eftir konungs boði með miklu fjölmenni þar komandi, þar miklum fagnaði af konungi ok dróttningu mœtandi.

Var síðan þar öllum fyrir búin ágæt veizla. Váru þar fyrir konungar ok hertogar, jarlar ok barónar, greifar ok riddarar með mörgum þúsundum liðsfjölða. Ok leið svá hinn fyrsti jóladagr með mikinn prís ok þessa heims gleði. Annan dag jóla var Erex til konungs vígðr af sjau erkibyskupum ok þrettán lýðbyskupum, er studdu þessa vígslu; svá ok var vígð Evida. Artus konungr gaf Erex kórónu af gulli gørva í vígslunni, dýrlegum gimsteinum setta, setjandi hana á hans höfuð; hon var eigi minna verði keypt í Africa enn þrimr tigum marka gulls. Enn Evida gaf hann dýrlega skikkju; þar váru á skr(i)faðar allar höfuðlistir; hon var öll skínandi ok svá dýr, at engi kaupmaðr kunni hana at meta; hon var ofin níu rastir í jörð niðr af fjórum álfkonum í jarðhúsi, þar er aldri kom dagsljós.

Ok at lyktuðum tíðum váru þau heim leidd til hallar með sœmð. Ok síðan var til borðs gengit ok skipat höfðingjum í hásæti í tólf hallir, —ok engi af þeim minna háttar enn konungar ok erkibyskupar, hertogar ok lýðbyskupar, barónar ok greifar; enn riddaraliði ok öðru fólki váru skipuð önnur herbergi ok um grasgarða, er í váru skipaðir borginni; ok þó varð at reisa tjöld því fólki, er eigi tók borgin við, ok váru þat margar þúsundir.

Ok þar af má marka, hversu mart fólk þar var saman komit, at þar váru sex þúsundir þjónustumanna. Var nú alt til skemtanar haft, þat er menn mátti gleðja; ok stóð sú veizla yfir mánuð. Síðan váru höfðingjar út leystir með dýrðlegum gjöfum, ok þakka allir Artus konungi ok dróttningu ok hinum unga Erex ok frú Evida dýrðlega veizlu ok ríða heim til sinna ríkja.

Erex konungr ok Evida dróttning skilja við Artus konung ok hans dróttning með miklum vinskap, ok helz hann, meðan þau lifðu. Síðan riðu þau heim í sitt ríki, ok stýrðu því með sœmð ok heiðri ok fullum friði. Þau gátu tvá sonu; hét annarr eftir föður Evidæ, enn annarr Ilax eftir föður Erex; urðu þeir báðir konungar ok afburðarmenn ok líkir föður sínum at hreysti ok riddaraskap ok tóku ríki eftir föður sinn.

Lýkr hér þessari sögu af hinum ágæta Erex konungi ok hans frú hinni vænu Evida.

Til skilnings-auka lesöndum Ingvars sögu víðförla skal þessa getið:

Bls. 12., 28.: sáu þeir langt frá sér sem hálft tungl stæði á jörðu. Hér virðist bent til þess, að þá sé komið í lönd Tyrkja, því að Tyrkir hafa hálft tungl fyrir þjóðmerki, svo sem kunnugt er.

Bls. 14., 19.: Héliopolis hét að fornu borg ein í Sýrlandi = Bálbeck.

Bls. 26.: Dýr það, sem hér er lýst, er auðsjáanlega *fíll;* því að það hefir lengi tíðkast að láta fíla bera hús.

